

ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΟΓΔΟΣ

1884

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΣΩΝ ΑΡΙΘ.

[ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6 - ΔΕΔΕΜΜΕΝΟΣ ΦΡ. 8

Handwritten signature

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μικροασιακή
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣ

Γ. ΚΑΣΑΔΟΝΗΣ, ΒΚΛΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφείον της 'Εστίας: 'Εκτ' της Ασωπόρου Πανεπιστημίου, 39.

1884

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ'

Ευδόκησεν ἐπισημ. Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρροῦνται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἐξέως καὶ ἐν τῇ ἑξῆσι. — Γραφεῖον Δισφ. Ἐστ. τῆς ἑσπ. Πανεπιστημίου 90.

12 Ἀυγούστου 1884

Ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς σήμερον τῆς ἐν τῇ «Ἐστία» δημοσιεύσεως ἐκλεκτοῦ μυθιστορηματός τῆς ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Henry Greville γνωστῆς ἐν τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ τῆς Γαλλίας μυθιστοριογράφου κυρίας Ἀλίκης Δουρβάνου. Ἡ διαπραχθεὶς αὕτη συγγραφεὺς ἐγεννήθη ἐν Παρισίῳ τῷ 1842. Θυγάτηρ οὖσα καθηγητοῦ, ἐδιδάχθη ὑπ' αὐτοῦ τὰ στοιχεῖα τῶν ἐπιστημῶν, τὴν λατινικὴν καὶ πλείστας ἑτέρας γλώσσας· τοσοῦτον δ' ἐπέδωκεν ἐν ἀρχῇ περὶ τὴν μουσικὴν, ὥστε διάσημος μουσικός προεῖπε δι' αὐτὴν λαμπρὸν μουσικὸν μέλλον. Δεκαπενταετίαι ἠκολούθησεν εἰς Ῥωσίαν ἰὸν πατέρα τῆς, καθηγητὴν τῆς γαλλικῆς φιλολογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Πετρούπολεως, ἔνθα, ἐξέμαθε τὴν Ῥωσικὴν καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἠθῶν ἐν ταῖς διαφόροις τάξεσι τῆς Ῥωσικῆς κοινωνίας. Κατὰ τὸ 1872 ἐπιστρέψασα ἐκ Ῥωσίας μετὰ τοῦ συζύγου τῆς Durand, ἐγκαταστάθη ἐν Παρισίῳ. Πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς τῆς εἶχε δημοσιεύσει ἐν Ῥωσικῷ τινι φύλλῳ, γαλλιστῆ γράφομένῳ, «τὸ Ἡμερολόγιον τῆς Πετρούπολεως», διήγημα, ὑπερ ἔσχε ἐπιτυχίαν τινα. Ἐπὶ τετραετίαν δ' ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ ἐτηκολούθει δημοσιεύουσα διηγήματα καὶ μυθιστορίας, δι' ἃν ἐγνωσθῆ μὲν ἐν Ῥωσίᾳ, ἀλλ' ἀγνωστος ἔτι παρέμενεν ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι. Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1870 ἐφάνη ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῶν Συζητήσεων» ἡ «Ῥωσία», ὁρατὸν Ῥωσικὸν μυθιστορημα, καὶ τὸν ἀκόλουθον μῆνα ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων» ὁ «Ἐπιλαμδὸς τοῦ Σαβελῆ», διάφορον τὸ εἶδος, ἀλλ' ὁμοίως κινήσαν τὸ διαφέρον τοῦ κοινοῦ. Ὑπὸ ἀμφότερα τὰ ἔργα ταῦτα, ἃν τὸ πρῶτον κρινεῖται ὡς ἀριστούργημα, ἠσμεῖτο τὸ ὄνομα Henry Greville, καταστὰν ἕκαστε διόσημον. Διαδοχικῶς ἤρξαντο ὁ «Φεγγαρά», ἡ «Πατρίς», ὁ «Ῥόσος», ἡ «Ἐφημερίς» τῶν Συζητήσεων, ὁ «Ἰθ' Ἀιών», καὶ ἄλλα φύλλα, δεχόμενα εἰς τὰς στήλας τῶν τῶ ἀνεύροτα ὡς τότε ἔργα τῆς καὶ ἀναδημοσιεύοντα τὰ ἐν ταῖς Ῥωσικαῖς ἐφημερίσιν ἀναφανεύοντα. Ἐν ταῖς πλείστασι τῶν μυθιστορητῶν αὐτῆς ἡ Greville ζωγραφίζει τὴν κοινωνίαν, ἢ κατὰ βῆθος γινώσκει. Τὰ ἔργα τῆς διακρίνει ἡ λεπτομέρεια, ἡ ἀκρίβης, ἐξεικάνισις τῶν ἠθῶν, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ λεπτοτής τῶν παρατηρήσεων· ἐξέχει δὲ ἐν τῇ παραστάσει τῶν συνήθων σκηνῶν τῆς οἰκιακῆς ζωῆς, τῶν παιδικῶν τρυφεροτήτων τῆς καρδίας, τῆς ποιήσεως τοῦ ἀπλοῦ καὶ ἀληθοῦς. Ἐκτός τῶν μυθιστορικῶν ἔργων καὶ δραματικὰ τινὰ ἔργα, ἔξ ἃν τρία ἀνεβιβάσθησαν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐπὶ τῆς γαλλικῆς σκηνῆς. Σ. τ. Δ.

Ἡ ΑΠΟΛΕΣΘΕΪΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμου].

Α'

— Ἐπιμένεις λοιπὸν νά μ' ἀφήσῃς νά φύγω μόνος; ἠρώτησεν ὁ πατήρ παρατηρῶν τὴν γυναῖκά του μετὰ δυσσευστῆσεως. Τὸ κοράσιον, ὅπερ ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ γόνατός του, ὤψασε τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς αὐτόν, καὶ τῷ ἐμειδίασε μετὰ θάρρους καὶ ἐλπίδος. Ἐκείνος δὲ ἐπέθηκε τὰς χεῖράς του ἐπὶ τῆς κόμης τοῦ κορασίου τῆς καστανῆς καὶ βοστρυχώδους καὶ μεταξώδους, καὶ ἐπανάφερε τὸ βλέμμα ἐπὶ τῆς περι-

λύτου νεαρῆς γυναίκος, ἥτις ἐπεσώρευεν ἐντὸς μικροῦ κιβώτιου τὰ πράγματά τῆς μετὰ βραδείας κινήσεως τῶν χεῖράν ἐμφαινοῦσης μεγίστην κόπωσιν.

— Μαρία, δὲν μ' ἀποκρίνεσαι; λοιπὸν ἐπιμένεις καὶ καλὰ νά μείνῃς ἐδῶ ἀπόψε καὶ νά ἔλθῃς νά μ' εὔρῃς αὔριον; θέλεις νά ταξιδεύσῃς εἰς τὴν Ἀθρῆν μόνη σου μετ' τὴν μικρῆν;

Ἡ νεαρά γυνὴ ἀνηγγέλθη ἐπιπόνως, καὶ στηριχθεῖσα ἐπὶ τοῦ ἐνός γόνατος ἀπέβλεψε πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς μετὰ βλέμματος ἀμυδροῦ καὶ καταπεποιημένου.

— Ἀπέκαμα, Σιμόμου, εἶπε μετὰ φωνῆς ἀσθενοῦς. Τριάντα τώρα ὥρες, ὅπου ἀφήσαμε τὸ σπυρτάκι μας, δὲν εἰμπαρῶσα νὰ εὔρω μίαν στιγμὴν νά καθίσω· καὶ νά περάσω ἀκόμη ἄλλη μία νύκτα εἰς τὸν σιδηρόδρομον, τρομάζω. Ἀφήσέ με νά ἀναπαυθῶ λιγάκι ἐδῶ, καὶ αὔριον φεύγομεν μαζί.

— Καὶ γίνεται αὐτό; ἀνεφώνησεν ὁ ἄνθρωπος ἐγειρόμενος καὶ διατορέων μεγάλως βήμασι τὸ στενὸν δωμάτιον τοῦ ξενοδοχείου ἐν ᾧ κατέλυον. Δὲν φεύγουν ἔτσι εἰς τὴν Ἀμερικὴν χωρὶς νά πιάσουν θέσιν, χωρὶς νά ἴδουν πρῶτα τὸ πλοῖον.

— Ἐπιτάσαμεν θέσιν, εἶπεν ἡσυχῶς ἡ Μαρία κλείουσα τὸ κιβώτιον.

— Καλὰ, μὰ ἔξυρομεν τί πρᾶγμα εἶνε; Καὶ ἔπειτα ἔχω νά ἀγοράσω χίλια πράγματα ἔς τὴν Ἀθρῆν, τὰ ὅποια δὲν εἰμπαρῶ νὰ εὔρω ἐδῶ καὶ ἂν τρέχω ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκεῖ τὰ εὐρίσκω ὅλα μέσα ἔς τὰ πόδια μου... ἐκεῖ ἐφοδιάζονται ὅλοι ὅσοι ἐξορίζονται μόνον τῶν.

Καὶ σιωπήσας ἐστάθη, διότι ἡ χεὶρ τοῦ συνήτησε τὴν κεφαλὴν τοῦ κορασίου. Ὅτε συνεζήτησαν οἱ γονεῖς του, αὐτὸ δὲν ὤμιλει, διότι ἐγίνωσκον ὅτι ὤφειλε νά ἀφήσῃ τὴν καταγλιδα νά παρῆλθῃ· ἀλλ' ἐκ διαλειμμάτων ἐπεδαψίλευε θωπεῖαν ἄφρονον πρὸς τὸν φαινόμενον μάλλον δυσηρεστημένον. Κατὰ τὴν ὥραν δὲ ταύτην ὁ πατήρ ἦτο δυσηρεστημένος.

Οὗτος δὲ κύβας πρὸς αὐτὸ τὸ ἡσπᾶσθη αὐτομάτως.

— Νά μου εἰπῆς τὴν ἀλήθειαν, Μαρία, ἐπανάλαβε μετὰ σφοδρότητος, μὲ ἔβαρέθηκες, ἔβαρέθηκες τὴν ζωὴν μας, ἔβαρέθης τὰ πάντα...

— Ἀληθινὰ ἔβαρέθηκα, ἀλλὰ ὄχι σέ, Σιμό μου.

Θυμάσαι ότι ἐπαρτήκαμε ἀπ' ἀγάπη, καί σ' ἀγαπῶ ἀκόμη μέ...

Καί διεκόπη κινήσασα τὴν χεῖρα μετ' ὀργῆς.

— Μὲ ἔλα μου τὰ ἐλαττώματα, μὲ ὄλες μου τῆς τρέλες, μὲ ὄλην μου τὴν ἀμέλειαν, ἀπὸ τὴν ὅποιον ἐχάσαμεν τὴν προικὰ σου, τὰ ὀλίγα μου χρηματάκια, τὴν κληρονομίαν τοῦ πατέρα σου, ἔλα, ἔλα! Τὴν εἰξεύρω τὴν ὑπομονὴν σου, τὰς εἰξεύρω καὶ τὰς ἐπιπλήξεις σου...

— Ἡ Μαρία ἀπέστρεψε τὴν κεφαλὴν, ἐφαίνετο δὲ κατακεποννημένη. Ἐκεῖνος δὲ ἐκράτησεν ἀποτόμως τὸν χεῖμαρρον τῶν πικρῶν λόγων, οὗς ἐμελλέ νὰ ἐκστομίση, καὶ ἐξηκολούθησε μετὰ φωνῆς ἡρεμωτέρας.

— Καί πόσα δὲν ἔπαθα; παρὰ πολὺ ἔδωκα πίστιν εἰς ἀνθρώπους ἀπατεῶνας, ἔρησα καὶ μ' ἐλίσσευσαν ἄνθρωποι ἄλλιοι, δὲν λέγω ὄχι... Ἀλλὰ, Μαρία, ἀφ' οὗ ἔλα μας τὰ ἐπιπλήξασαι, ἀφ' οὗ φεύγομεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ὅπου οἱ ἔξυπνοὶ ἄνθρωποι κάμουν περιουσίαν, μετρίασε τὴν λύπην σου, μὴ φέρεσαι πόσον ἄγρια... καὶ ἐγὼ ἔχω ἀνάγκην θάρρους, σοῦ ὀρκίζομαι 'ς τὸ παιδί μας! Καί μου χρειάζεται διπλάσιον θάρρος καὶ διὰ τοὺς δύο μας, ἀφ' οὗ σὺ δὲν ἔχεις...

Καὶ ταῦτα λέγων ἐκάθισεν ἐκλελυμένος· ἐκείνη δὲ ἐλθούσα πλησίον τοῦ ἐπέβηκεν ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ τὰς χεῖράς της συμπελεγμένης καὶ εἶπε·

— Σὲ ἀγαπῶ, καλέ μου Σίμο, τὸ εἰξεύρω ὅτι εἶσαι τίμιος ἄνθρωπος καὶ γενναῖος· ἀλλ' ὅμως ὅταν μας ἐπούλησαν τὰ ἐπιπλά μας εἰς τὴν δημοπρασίαν, κύτταξ' ἐδῶ, μ' ἐφάνη ὅτι κίττι τι ἔσπασε...

Καὶ ἐστήριξε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας της, ἐκεῖνος δὲ τὴν παρετήρησε μετὰ πλείονος προσοχῆς.

— Μ' ἔφαγεν ὁ κόπος, ἐξηκολούθησεν ἀναστέλλουσα μετὰ δυσκολίας χεῖμαρρον δακρύων ἔτοιμον νὰ κατακλύσῃ τοὺς ὀφθαλμούς της. Κάποτε μοῦ φαίνεται ὅτι ἡ καρδιά μου σταματᾷ, καὶ μ' ἔρχεται νὰ σκάσω... Ὀλίγην ἀνάπαυσιν, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ... μίαν μόνον νύκτα εἰς τὸ κρεβάτι καὶ αὐριον τὸ πρῶν ἔρχομαι καὶ σ' εὐρίσκω μὲ τὴν πρώτην ἀμαξοστοιχίαν... Σὲ παρακαλῶ, Σίμο μου!..

Ἀλλ' ὁ Σίμος ἐφαίνετο δισταζών.

— Ποῦ νὰ σ' ἀφήσω, Μαρία, μόνην ἐδῶ εἰς τὸ ἀπέραντον αὐτὸ Παρίσι, ποῦ δὲν γνωρίζομεν κανένα, μόνην μαζὶ μὲ τὴν μικρὴν;

— Καὶ τί βγαίνει; ἠρώτησεν ἡ Μαρία.

Ἐκεῖνος ἐσιώπη οὐδὲν ἔχων νὰποκριθῆ. Μετ' ὀλίγον δὲ ὑπέλαθεν·

— Ἄχ! ἂν δὲν εἶχα ἀνάγκην νὰ ἰδῶ αὐριον τὸ πρῶν ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον ποῦ μ' ὑπεσχέθη νὰ μου εὐρῆ ἐργασίαν, τὰ ἔμεινα ἐδῶ μαζὶ σας.. ἀλλὰ μόνον ὡς τὰς ἑνδεκά εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ

τον ἰδῆ... Ἀλλὰ ἡμεῖς μεθαύριον 'ς τὰς ἑνδεκά θὰ εἴμαστε πολὺ μακριὰ... τὸ πλοῖον φεύγει 'ς τὰς τρεῖς τὸ πρωῖ.

Καὶ αὖθις ἔμεινε δισταζών, ἀλλ' ἀποτόμως κινήσας τὴν χεῖρα εἶπε πρὸς τὴν γυναῖκά του·

— Ἄς εἶνε, φεύγω ἀπόψε μόνος μου. Ἔχεις χρήματα;

— Ἐγὼ πενήντα φράγκα, ἀπεκρίθη ἡ Μαρία.

— Φθάνουν. Ἐδῶ δὲν ἐκάμαμεν ἔξοδα. Ἐπειτα δὲ ἡμεῖς ζοῦμεν μὲ τὸ ὀλίγον!

Ἄστας δὲ διὰ σχοινίου τὸ κιβώτιόν του τὸ ἔβαλεν ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ μετ' ἤθους ὀργίλου ἅμα καὶ περιλύπου.

— Ἐρχεσθε καὶ σεῖς 'ς τὸν σταθμόν; εἶπε διευθυνόμενος πρὸς τὴν θύραν.

Καὶ ἡ Μαρία τὸν ἠκολούθησε κρατοῦσα τὴν μικρὰν ἀπὸ τῆς χειρὸς. Ἐβάδιζον δὲ βραδέως καὶ μετὰ δυσκολίας διασχίζοντες τὸ κλήθος, ἕπερ πολυάσχαλον καὶ θυρυβώδες ἐπλήρου τὰς ὁδοῦ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, κατ' ἣν πανταχόθεν ἐξέρχονται οἱ ἄνθρωποι πορευόμενοι εἰς τὰ ἔργα τῆς ἡμέρας.

Ἦν ἕκτῃ ὥρᾳ ἐσήμεινε τὸ ὥρολόγιον δι' ἐφθασαν εἰς τὸν σταθμόν.

— Γρήγορα, εἶπεν ὁ Σίμος, νὰ μὴ μ' ἀφήσῃ ὁ σιδηρόδρομος. Πρόσεχ' ἐδῶ τὰ πράγματά μου νὰ πᾶ νὰ πάρω τὸ εἰσιτήριον.

Ἡ νεκρὰ γυνὴ καὶ τὸ κοράσιον ἔμειναν ὄρθι παρὰ τὸ εὐτελὲς μικρὸν κιβώτιον. Ἀισθανόμενα δὲ τὴν καρδίαν τῶν συνεσφιγμένην, καὶ περιφροβὸν ἔχουσαι τὸ βλέμμα, περιετήρουν τὴν ἐν τῷ σταθμῷ κίνησιν τῶν ἀπεργουμένων ἐπιβατῶν καὶ τὸν θόρυβον. Ὁ θόρυβος τὰς ἐξεκώραινεν, οἱ ἄνθρωποι τὰς ἀπόθουν καὶ τὰς διηγγώνιζον, ἐφθούοντο δὲ καὶ δὲν εἰξευρον τί νὰ κάμωσιν, ὅτε ὁ Σίμος ἐπανήλθε.

— Περιμένετέ μ' ἐδῶ, εἶπε, καὶ ἀναλαβῶ τὸ κιβώτιον ἐξηφανίσθη τρέχων ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνθρώπων. Ἐθῆς δὲ ἐπανελθὼν, εἶπεν εἰς τὴν γυναῖκά του ἀσθμαίνων·

— Ὡς τὴν ὥρα ἐπρόφθασα. Ἄγιο ἀκόμα καὶ ὀξυμένα ἔξω. Ἔχει λοιπὸν ὑγείαν καὶ καλὴν ἀτάμωσιν αὐριον. Θὰ σὰς περιμένω 'ς τὸν σταθμόν αὐριον 'ς τὰς δύο.

Ἡ Μαρία τὸν ἐφίλησε μετὰ τσοσάτης τρυφερότητος, ὥστε ἐκεῖνος ἐξεπλάγη· διότι ἀπὸ παιλοῦ δὲν εἶχεν ἴση τσοσάτην ἀγάπην ἐν τῷ βλέμματι τῆς κατακεποννημένης γυναῖκός του.

— Ἄχ! καὶ νὰ ἐρχόμουν τώρα μαζὶ σου, εἶπε διὰ μίας· ἔχρησεν καιρὸν ἀκόμη;

— Τώρα κὴ ἄλλη μὴ φορὰ! καὶ τὰ πράγματά μας ποῦ εἶνε 'ς τὸ ξενοδοχεῖον; Ποῦ ἦσαν πρωτύτερα;

Καὶ ἀναλαβὼν τὴν μικρὰν τοῦ κόρη τὴν κατεφίλησε περιπαθέστατα, ὡσαύτως καὶ τὴν γυνικὰ του καὶ σπεύδων εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἀμαξάν.

Πρὶν δὲ παρελθῆ λεπτόν τῆς ὥρας ἠκούσθη ὄξυς συριγμός. Ἡ Μαρία ἐσφιγξέ τὴν χεῖρα τῆς

κόρης της καὶ ἀπεχώρησε περιλυτός ψευρίζουσα·

— Ἡλιζα ὅτι δὲν θὰ προφθάσῃ.

— Μητέρα, εἶπεν ἡ κοράσις, πεινώ.

Ἡ Μαρία εἰσῆλθεν εἰς μικρὸν τι μαγειρεῖον καὶ παρήγγειλε λιτὸν δεῖπνον. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ βαρεῖα τοῦ μαγειρεῖου ἀτιμώσφαιρα τὴν ἠνώχλησεν. Ἐξῆλθε λοιπὸν καὶ ἐβάδιζεν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς, ἐν ᾗ τὸ κοράσιον ἐκοκκάλιζε τὸ τελευταῖον κύτταλον τοῦ ἄρτου, λείψανον τοῦ δεῖπνου της.

Β'

Αἱ ὁδοὶ ἦσαν ὀλιγάνθρωπότεραι, οἱ θολοὶ ἀτμοὶ οἱ κατὰ τὰς ἑσπέρας τοῦ Αὐγούστου ἀναθυμιάζοντες καθίσταν ἤδη τὰς ὁδοὺς σκοτεινάς. Ἡ Μαρία ἐξακολουθοῦσα τὴν πορείαν της κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ εὐτελὲς ξενοδοχεῖον ἐν ᾗ κατέλυε, εὐρέθη ἐμπροσθεν κήπου περιπεφραγμένου διὰ κηκλίδων καὶ κοσμουμένου ἐξ ἀνθέων. Ἡ εἰσόδος ἦτο ἐλευθέρη καὶ παιδία συνέπαιζον ἐν αὐτῷ μετὰ χαρμωσύνων κρουγῶν, ἐν ᾗ αἱ χελιδόνες περιπίπταντο ἐν τῷ ἀέρι μετὰ κρουγῶν παρεμφερῶν.

— Καλέ! καλέ! τί ὄμορφα λουλουδάκια! εἶπεν ἡ μικρὰ.

Ἡ Μαρία, ὑπέκρουσε εἰς τὴν ἐλαφρὰν πίεσιν τῆς μικρᾶς, εἰσῆλθεν εἰς τὸν κήπον. Εὐρούσα δὲ θρανίον τι κενὸν ἐστηρικμένον ἐπὶ συστάδος δένδρων σχηματικόντων εἰδὸς τι σκέπης, ἐκάθισε, παρ' αὐτῆ δὲ ἐκάθισε καὶ τὸ παιδίον.

— Πήγαγε νὰ παίξῃς, εἶπεν ἡ μήτηρ.

Ἡ μικρὰ κατέβη ἀπὸ τοῦ θρανίου καὶ κατεγίνετο σχηματίζουσα διὰ τῶν χειρῶν της μικροὺς σωρούς ἄμμου. Ἐφαίνετο δὲ ὅτι οὐδεμίαν εἶχε γνώσιν τοῦ πτωαρίου, διότι ἐθεώρει μετὰ περιεργίας δύο μικρὰ παιδία ἐκεῖ που πλησίον ἰστάμενα, ἅτινα διὰ τῶν καταλλήλων ἐργασιῶν τῶν κατεσκευάζον ἀδιαλείπτως ἱκανὰ προχώματα ἐξ ἄμμου.

— Παίξομε; εἶπε πρὸς τὴν μικρὰν τὸ πρεσβύτατον τῶν παιδίων, κοράσιον προσηνέστατον καὶ χαριέστατον.

Τὴν ἄλλο ἤθελεν ἡ μικρὰ κόρη τῆς Μαρίας; Αὐτομάτως πως ἐστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν μητέρα της, ὡς ζητοῦσα τὴν συγκατάθεσίν της, ἀλλ' ἡ Μαρία ἔδραπε πρὸς τὸ ἄλλο μέρος· διὸ ἡ κόρη ἀπειμακρόνθη ὀλίγα βήματα μετὰ τῶν νέων συντρόφων της.

Κατὰ μικρὸν εἶχεν ἐλαττωθῆ ὁ θόρυβος τῶν τροχῶν τῶν ἀμαξῶν, τὰ λεωφορεῖα διήρχοντο ἀραιότερα, καὶ ὁ ἐλεγκτὴς τοῦ γραφείου τῶν λεωφορειῶν, ἰστάμενος ἐκεῖ που πλησίον, δὲν ἔλεγε πλέον ἀριθμούς διὰ τῆς βραγχώδους φωνῆς του.

Οἱ Παρίσιοι ἡρίστων κατὰ τὸ διάστημα δὲ τοῦτο ἡ ἀμαξοστοιχία ἀπεκόμιζεν ἀνεὺ πολλῆς ταχύτητος μακρὰν τῆς γενεθλίου κόμης καὶ τῆς

οικογενείας του ἐκπροσωπούμενης ὑπὸ τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ τῆς μικρᾶς κόρης, ἡ ἀμαξοστοιχία ἀπεκόμιζε μακρὰν τὸν Σίμον, ὅστις καὶ τοὶ ἀνὴρ, εἶχεν ἑμῶς μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ κλαύσῃ.

Ἡ Μαρία ἔχουσα τὸν νοῦν της προσηλωμένον πρὸς τὸν ἀεὶ ἀπομακρυνόμενον ἄνδρα τῆς ἀνεμιμνήσκειτο τῶν παρελθουσῶν ἡμερῶν. Αἱ μαλακαὶ χεῖρές της κατέπεσον ἐπὶ τῆς σκοτεινοῦ χρώματος ἐσθῆτός της, σκιερᾶς καὶ σκυθρωπῆς ὡς καὶ τὸ ὄν ὑπερ ἐκάλυπτεν. Ἡ κεφαλὴ τῆς Μαρίας ἐκλινεν ἐλαφρὰ ἐπὶ τοῦ στῆθους της καὶ μετὰ τσοσούτους μὸχθους, μετὰ τσοσάτας ἀγωνίας ἀπελάμβανε τὴν υπερτάτην ἡδύτητα τοῦ νὰ μείνῃ ὀλίγον τινὰ χρόνον χωρὶς νὰ ἐργάζηται.

Ἐπάρχουσιν ἄνθρωποι, ὧν ὁ βίος φαίνεται πλασθεὶς ἐξεπίτηδες βαρὺς καὶ δυσφώρητος, ὧν τὰ χεῖλη δὲν ἐγέλασαν ἐν τῇ παιδικῇ τῶν ἡλικίᾳ, ὅστις ἐφηβοὶ δὲν ἠσθάνθησαν γλυκυτάτας συγκινήσεις, οὐδὲ εἶδον ἑορτὰς ἐν τῇ νεότητι τῶν.

Ἡ Μαρία ἔμεινε ὄφρα νῆ ἐναρξίς, — ἀλλ' οὐχὶ ὅμως καὶ ἐν καιρῷ, ὥστε ἡ τῶν γειτόνων καὶ τῶν φίλων συμπάθεια νὰ ἐπεκταθῆ ἐπ' αὐτῆς ἀποτελεσματικῶς. Ἐξῆσε μετὰ τοῦ πατρὸς της, ἀνθρώπου ἀπλοῦ μὲν, ἀλλὰ δυσκόλου καὶ ἐσχυρογνώμονος, ὅστις οὐτε τὸν φαιδρὸν θόρυβον τῶν τέρψεων καὶ ἡδονῶν ἠγάπα, οὐτε τὰ δάκρυα τὰ προερχόμενα ἐκ τῆς ὀδύνης καὶ τῆς λύπης, ἅτινα ἐνόμιζε καὶ ὠνόμαζε προσποίησιν καὶ οὐδὲν πλέον. Γενομένη νεῆνις οὐδεμίαν ποτὲ ἔσχε φίλην, διότι ὁ παρὰξενος καὶ δυσκόλος χαρακτήρ τοῦ πατρὸς της ἐφθόριζε καὶ ἀπεδίωκε τὰς ἄλλας νεάνιδας.

Ὁ Σίμος ἡμέραν τινὰ ἐξῆλθε τὴν Μαρίαν παρὰ τοῦ πατρὸς της εἰς γάμον. Ἀλλὰ διατί ἄρᾳ γε; Οὐτε ἡ Μαρία θὰ ἠδύνατο ποτε νὰ εἶπῃ τὸ διατί, οὐτε ὁ Σίμος ἴσως. Πιθανὸν ὁ αὐστηρὸς χαρακτήρ τοῦ ἐπιδόξου γαμβροῦ νὰ μὴ ἐφθόρη τὸν τοῦ μέλλοντος πενθεροῦ καὶ τανάπαυιν.

Κατὰ τὴν ὥραν δὲ ταύτην τοῦ βίου της ἡ Μαρία ἠσθάνθη κατὰ πρῶτον ὀλίγην τινὰ χαρὰν, διότι εὐθὺς ἐπειτα ὁ γάμος τὴν ἐπανέριψεν εἰς τὰς θλίψεις καὶ τὰ κακά του. Ὁ Σίμος φιλύκοπος ὧν φύσει, ἐβίαζεν ἑμῶς ἑαυτὸν εἰς τὸ νὰ πιστεύῃ εὐκόλως. Ἐκεῖνο δὲ ἕπερ ὤφειλε νὰ τὸν προφυλάττῃ ἀπὸ τῶν κινδύνων, αὐτὸ τοῦναντίον τὸν ὤθει εἰς τὸ νὰ τοὺς ἐπιζητῆ. Ἐπεδόθη εἰς ἐπιχειρήσεις ἐπισηφαλεῖς, εἰς ἃς αὐτὸς μόνος ἔχανε τὸ χροῖμά του, ἐν ᾗ οἱ φίλοι του ἐγίνοντο πλούσιοι. Ἐκ τούτου δὲ ὁ φύσει ὀργίλος χαρακτήρ του ἠξήσθη· διότι ἤθελε νὰ κερδήσῃ ὅσα εἶχεν ἀπολέσῃ, ἀλλ' ὅμως εἰς τοιαύτην περιήλθε κατάστασιν, ὥστε ἡμέραν τινὰ εὐρέθη κατέναντι τοῦ ὀλέθρου.

Ἦτο δὲ ἄνθρωπος εὐτολμος, ἡ ἀτελής καὶ ἀλλόκοτος αὐτοῦ ἀνατροφή εἰς τὴν φροντίδα τῆς τύχης ἀφελείσα, διότι δὲν εἶχε συγγενεῖς καὶ δεκαιοκατέτης ἐτι εὐρέθη κατὰ πάντα ἐλεύθερος, ἡ

ἀνατροφή του, λέγω, αὐτὴ εὐρεῖα ἀλλὰ ἀσυνάρτητος καὶ παρελελυμένη, τὸν καθίστα ἱκανὸν περὶ πολλὰ πράγματα. Ἀπεφάσισε δὲ νὰ ἀπέλθῃ εἰς Ἄμερικήν, βέβαιος ὡς ὅτι θὰ εὕρῃ ἐκεῖ ἐπάγγελμα, ἄδηλον ὅποῖόν τι, ἵνα μεταχειρισθῇ τὰς ἀχρήστους μέχρι τοῦδε δυνάμεις του.

Τὴν ἀπόφασίν του δὲ ταύτην ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν γυναῖκά του, ἥτις ἀνεκφράστον διὰ τοῦτο ἠσθάνθη ὀδύνην. Ὁ πατὴρ τῆς εἶχεν ἤδη ἀποθάνῃ, ὥστε οὐδὲν τὴν συνέδεε πρὸς τὴν γενέθλιον γῆν· ἀλλ' ἡ ἑλλειψίς αὐτῆς τῶν συγγενικῶν δεσμῶν καθίστα τὴν πατρίδα γλυκυτέραν καὶ προσφιλεστέραν. Διὸ ἐπεχείρησε μὲν νὰ ἀντείπῃ, ἀλλ' αἱ παρατηρήσεις τῆς εὐθὺς ἀπεκρούσθησαν καὶ ὑπέκυψεν, ἀφ' οὗ δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἄλλως.

Ἐκ τοῦ ἀγάμου τούτου γάμου ἐγεννήθη μία κόρη, παιδίον νόστιμον καὶ χαριέστατον, τὸ φῶς καὶ ἡ χαρὰ τῆς πατρικῆς οἰκίας. Ἀλλὰ πῶς τὰ δύο ἐκεῖνα κατηφῆ καὶ σιωπηλὰ ὄντα ἐγέννησαν τὸ μικρὸν τοῦτο πλάσμα, οὗ ὁ γέλως διεχέετο κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ὡς τύραυλος, καὶ τὸ μινύρισμα ἐφαίνετο δανεισθὲν φθόγγους παρὰ τῶν πτηνῶν, ἅτινα εἶχον τὰς φωνὰς τῶν ἐπὶ τῶν δένδρων τοῦ κήπου; Ἦχει ὁ βίος τοιαῦτα μυστήρια.

Ἡ Μαρία ἔγραψε διὰ τὴν μικρὰν Μαρκέλλαν μέγα ὀδοιπορικὸν ἐπαναφόριον μετὰ καρδύλης.

Ἦλλον δὲ εἰς Παρίσιους πρῶτ' ἡμερῶν μετὰ μιᾶς ἄλλης ἡμέρας καὶ μιᾶς ἄλλης νυκτὸς σιδηροδρομικὴν πορείαν. Ὅτε κατέβησαν εἰς τὸν σταθμὸν, ὁ τῆς πέμπτης πρωΐνης ὥρας ψυχρὸς ἄνεμος προσέβαλε τὸ πρόσωπον τῆς Μαρίας καὶ ὄλην τὴν ἡμέραν ἠσθάνετο ἡ νεαρά γυνὴ φρικιάσεις καὶ πόνους.

Ἡ ἀνάγκη δὲ μικρᾶς ἀναπαύσεως τοσοῦτον ἦτο ἐπείγουσα, ὥστε ἐπεκράτησε πασῶν τῶν ἐντυπώσεων καὶ τῶν αἰσθημάτων τῆς ἀτυχοῦς γυναίκας, καὶ τὴν ἠνάγκασε νὰ ἐπιζητῇ καὶ νὰ θεωρῇ μίαν νύκτα ἡσύχου ὑπνου ὡς τὸ πολυτιμότεον πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ἀγαθῶν.

Καθήμενὴ ἐκεῖ ἐν τῷ κήπῳ, ἔνθα οἱ θόρυβοι κατὰ μικρὸν ἠμβλύνοντο καθ' ὅσον προσῆγγιζεν ἡ νύξ, ἠσθάνετο ἐαυτὴν καλῶς ἔχουσαν. Κατελαμβάνετο βαθμῶδ' ὑπὸ ἄλλοκότου νάρκης τοσοῦτον εὐσάρεστον, ὥστε ἐφοβείτο νὰ κινηθῇ μήπως ἐξυπνήσῃ.

Διὸ ἐκ διαλειμάτων διενόηθη ὅτι ἦτο ἀργὰ καὶ ὅτι ὤφειλε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, διότι ὁ σιδηρόδρομος ἀνεχώρει τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν πρῶτ'. Ἀλλ' ἡ ἀνάγκαις ἦτο τοσοῦτον εὐάρεστος! Ἄς καθίσω ὀλίγον, εἶπε καθ' ἑαυτὴν, καὶ εὐθὺς ἔπειτα φεύγω. Ἡ φωνὴ αὐτῆς τῆς Μαρκέλλας ἤρχετο ἐκ διαλειμάτων εἰς τὰ ὠτά της. Αὐτὴ δὲ ἐπανήλθε πάλιν εἰς τοὺς προτέρους τῆς διαλογισμούς.

Ὁ σύμβιός τῆς τὴν ἠγάπα ὅπως δῆποτε. Καὶ ἦτο μὲν φύσει ὀλιγόλογος, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ δὲ δὲν ἦτο πολὺ ὀμιλητικὴ. Ἡ κακὴ δὲ αὐτῆς ἔξις

τοῦ νὰ κρύπτωσιν ἀπ' ἀλλήλων τί διενοοῦντο, εἶχε πολλὰς γίνῃ αἰτία δυσαρσεκειῶν καὶ ἐνοχλήσεων. Ἀλλ' ἀπὸ τῶρα πλέον, ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν, θὰ διορθωθῶ πλέον, καὶ θὰ τοῦ τα λέγα ὅλα μου, θὰ τον ἔχω μυστικὸν μου καὶ παρηγοριαν μου.

Πολλὰς δὲ Σίμος τῆς εἶπε:—Μ' ἐβαρέθη. Ἀλλ' ὅμως τοῦτο δὲν ἦτο ἀληθές· διότι ἡ Μαρία οὐδέποτε ἐπεθύμησε νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ συνεταίρου τῆς τούναγτιον μάλιστα ὁσάκις ἐσκέπτετο περὶ ἐνδεχομένου διαζυγίου, ἐθεώρει αὐτὴ ὡς τὸ μέγιστον τῶν δυστυχημάτων.

Ὁ δὲ Σίμος ἀφ' ἑτέρου, ὁ στρυφνὸς καὶ παράξενος, ἀλλὰ κατὰ βάλως δίκαιος καὶ ἀγαθός, ἔλεγε καὶ αὐτὸς ὅτι, ἵνα ἡ Μαρία ἀποφασίσῃ τοιοῦτόν τι, εἴχετε βεβαίως νὰ ἔχῃ σπουδαῖα παράπονα χωρὶς αὐτὸς νὰ ἔχῃ εἰδῆσθαι τινα ὑπόψιαν... Ἀλλ' αὐτὴ ἦτο ἔτι νέα, καὶ ἄνθρωπος εἰκοσιῆς ἔτων ἔχει ἐνώπιόν του ζωὴν μακράν, εἶχε λοιπὸν καὶ αὐτὴ καιρὸν νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ πταίσματά της.

Σκέψις ἀγάπης καὶ οἴκτου διήλθε τὴν ψυχὴν της, ὅτε ἀνεμνήσθη τοῦ ἀνδρός της, ὅστις ἐφῆμιτο εἰς τὴν Ἄθρην καθηγῆς βεβαίως καὶ δυσρηστομένης, διότι δὲν ἠθέλησε νὰ τον ἀκολουθῆσιν καὶ μετενοεῖ ἡ Μαρία διὰ τὴν ἄρνησίν της πρὸς τὸν δαιμόνιον τοῦ ξενοδοχείου θὰ τῆ ἐφαίνετο ζοφερόν καὶ γυμνόν. Ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ το σὺλογισθῇ πρωτῆτερα;

Ἦτος ὅμως θὰ ἀνεχώρουν καὶ ἄλλαι ἀμάξοστοιχίαι εἰς τὴν Ἄθρην τὴν ἐσπέραν ταύτην! ἠδύνατο λοιπὸν νὰ φύγῃ παραυθὺς! Ἡ στιγμιαία δὲ ἐν τῷ κήπῳ ἀνάπαυσις εἶχεν ἀποδώσῃ εἰς τὴν Μαρίαν τὴν νεότητά της· διὸ ἠθέλε νὰ ἐγερθῇ καὶ νὰ δράμῃ εἰς συνάντησιν τοῦ ἀνδρός της...

Ἀλλ' αἰφνης φῶς ζωηρόν προσέβαλε τοὺς ὀφθαλμούς της. Ἦτο τὸ φατερίον τοῦ ἀπάνανθ' της φανού, καθ' ἑκείνην τὴν ὥραν ἀναφθέντων! Ἐπαίξε δις ἢ τρίς τὰ βλέφαρα καὶ ἠθέλησεν ἔπειτα νὰ ἐκτελέσῃ τὸ σχέδιόν της, ἀλλὰ βάρῃ ἀσύνηθες ἐκράτει τοὺς πόδας της. Καὶ τὸ μὲν ἄνω μέρος τοῦ σώματος ἠθέλε νὰ κινηθῇ, ἐπέβη μὲν νὰ διασχίσῃ τὸν ἀέρα διὰ τῶν βραχιόνων της ὡς διὰ πτερύγων, ἀλλ' ὅμως ἐκρατεῖτο κατὰ γῆς...

— Σίμό μου, Σίμό μου! εἶπε καθ' ἑαυτὴν δὲν μας χωρίζει πολὺ διάστημα, αὐριον ἔς τὰ δύο θὰ εἶμαι ἔς τὸν σταθμὸν. Ὁὐ φεῦγα καὶ ὁ πόψε, ἀλλὰ πῶς νὰ σ' εὕρω;... καὶ ὅμως ἠθέλει νὰ σ' ἐναγκαλισθῶ;... μὲν φαίνεται πῶς δὲν ἔσ' ἀπεχαιρέσεια σπῆς ἔπρεπε... Ποῖος ἔλεγε, ὅταν ἦμιον μικρὸν παιδάκι, ὅτι πάντοτε πρέπει νὰ ἀποχωρίζεται κανεὶς, ὡς νὰ μὴ ἐμελλέ ποτε ν' ἰδῇ πάλιν ὁ εἰς τὸν ἄλλον; Ποῖός το ἔλεγε;... δὲν ἐνθυμοῦμαι πλέον... ἠθέλα τῶρα νὰ ἦν αὐριον. Μαρκέλλα...

Ἡ Μαρκέλλα ἔτρεχε ἐν τῷ κήπῳ μετὰ τῶν

νέων φίλων της, καὶ πολλὰ δὲ ἄλλα κοράσια εἶχον προστεθῆ εἰς τὴν συνοδείαν.

Ἡ μικρὰ παιδικὴ συνοδεία διεσκορπίζετο, πάλιν συνηθροίζετο μετὰ χαρμωσύνων κραυγῶν τέλος ἀσθμαίνοντα τὰ παιδιά ἐστάθησαν ἐν τῇ μέσῳ τοῦ κήπου καὶ συνδιελέγοντο. Τὰ παιδιά ποιοῦσι τὸ ἐναντίον τῶν ἀνδρῶν, πρῶτον παίζουσι καὶ διασκεδάζουσι, καὶ ἔπειτα γνωρίζονται περισσότερο καὶ συνάπτουσι σχέσεις.

— Σὲ τί μέρος κάθου; ἠρώτησε τὴν Μαρκέλλαν ἡ Λουίζα, ἥτις ἐνεκα τῶν ἔνδεκα ἔτων αὐτῆς καὶ τοῦ ὑψηλοῦ ἀναστήματος ἦτο ὁ ἀρχηγὸς τρόπος τινὰ τοῦ νηπιακοῦ ἐκείνου στρατεύματος. Ἐφαίνετο ὡς μικρὰ τις μήτηρ.

— Βρεῖ πέρα, ἀπεκρίθη ἡ Μαρκέλλα, ἔς τὴν ἄκρην τοῦ σιδηρόδρομου.

Πάντα τὰ παιδάκια ἀνεκάνγασαν θορυβωδῶς, ἀκούσαντα τὴν ἀπόκρισιν τῆς μικρᾶς.

— Ὡς τὴν ἄκρην τοῦ σιδηρόδρομου, παρετήρησε ζωηρόν τι κοράσιον, αὐτὸ δὲν εἶνε μέρος.

— Ἄς τὴν, μὴ τὴν πειράξῃς, εἶνε μικρὴ καὶ δὲν εἰδέουσι, εἶπε τὸ πρεσβύτερον κοράσιον παρεμβαινόν. Βλα, μάτια μου, πέ μου, ἔς τὸ Παρίσι;

— Ὅχι ἔς τὸ Παρίσι, ἀπεκρίθη ἡ Μαρκέλλα. Ἐδῶ εἶνε τὸ Παρίσι, ἐμεῖς καθάμαστ' ἐκεῖ πέρα. Καὶ ἔξέτεινε τὴν χεῖρα πρὸς μίαν τινὰ διεῦθυνσιν.

— Καὶ τί κάνει ὁ πατέρας σου; ἠρώτησεν ἄλλο κοράσιον μετὰ οἰήσεως.

— Τίποτα.

— Ἡ μητέρα σου;

— Τίποτα.

— Εἶνε κτηματίας, εἶπεν ἡ Λουίζα ἀνυψοῦσα τοὺς ὤμους σύνονος. Δὲν ἔχουν ἐμπορικὸν, ἔ; ἐμεῖς ἔχομεν ἐμπορικὸν, κυρία μου!

— Πῶς; ἠρώτησεν ἡ Μαρκέλλα οὐδὲν νοοῦσα.

Ἡ Λουίζα ἔδειξε μικρὸν τι κατὰστημα φαρμακικοπορείου, κείμενον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐφ' ἧς ἔκειτο ὁ κήπος.

— Νά, εἶπε, τῶρα σὲ ἄγεται θὰ πάμε. Ποῦ καὶ εἶνε ἡ μητέρα σου;

— Κάθε' ἐκεῖ πέρα ἔς τὸν μπάγκο καὶ κοιμάται, ἀπεκρίθη ἀντὶ τῆς Μαρκέλλας μικρὰ τις ἐκ τῆς συνοτροφίας.

— Δὲν θὰ ἔλθῃς καὶ αὐριον; ἠρώτησεν ἡ Λουίζα.

— Δὲν εἰδέω.

— Οὐ καὶ σὺ, μὴ της λὲς νὰ ἔλθῃ, εἶνε μωρό! Πῶς τα σιχαίνουμαι αὐτὰ τὰ μαϊμουδάκια; ἀνεφώνησε μικρὰ τις μεμφίμοιρος.

— Τὰ μικρὰ πρέπει νὰ τα καλοπιάνης, εἶπεν ἡ Λουίζα μετὰ σοβαρότητος. Καὶ ἔπειτα τοῦτο ἐδῶ εἶνε τόσον νόστιμον καὶ καλοαναθρεμμένον, καὶ ἔπειτα εἶνε καὶ θεομόναχο, καὶ θὰ στενοχωριέται, τὸ καίμενο. Πῶς σε λένε;

— Μαρκέλλα.

— Μαρκέλλα· κοριανοῦ;

Ἡ μικρὰ ἔμεινε ἀμνηγανοῦσα. Τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς της οὐδὲν ἔγγος εἶχε καταλίπη ἐν τῇ μνήμῃ της. Ἐπειδὴ ἔζη μόνη ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἡ μήτηρ της δὲν προσνόησε νὰ τὴν διδάξῃ τὸ ἐπίθετόν της. Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὅταν τὰ παιδιά ἀποπλανώμενα γάνωνται, ταχέως ἀνευρίσκονται, διότι οἱ πάντες γινώσκουσιν αὐτά.

— Δὲν εἰδέω, εἶπεν, ἀφ' οὗ μάτην ἀνεζήτησεν ἐν τῇ μνήμῃ της τὴν συνέχειαν τοῦ ὀνόματός της· Μαρκέλλα...

— Νὰ εἰπῆς ἔς τὴν μητέρα σου νὰ σοῦ το μάρτη, παρετήρησεν ἡ σιωπηλὴ Λουίζα. Ἄν τύχη καὶ χαίρῃς, τί θ' ἀπογίγῃς;

Ὁ φύλαξ τοῦ κήπου ἐπλησίαζε σεῖων τὴν παλαιάν ῥάβδον του καὶ γρούλων.

— Τί κάνει' αὐτοῦ, σκυλόπουλα; ἄ, νὰ κοιμηθῆτε! νὰ μὴ σας κλείσω ἐδῶ μέσα.

— Ἄ, δὲν εἶν' ἀκόμη ὦρα, μπάρμπα! ἀνεφώνησαν ἐν χορῷ οἱ μικροὶ φοιτηταὶ τοῦ κήπου.

— Βλα, βλα, δρόμο! ὑπέλαθεν ὁ φύλαξ. Δὲν πᾶν νὰ πλαγιασῶν τὰ παλιόπαιδα!

Ἡ Λουίζα εἶχε λάβῃ τὴν χεῖρα τῆς Μαρκέλλας, ἵνα τὴν ὀδηγήσῃ πρὸς τὴν μητέρα της. Ὁ δὲ φύλαξ τὰς ἠκολούθησεν ἐξακολουθῶν τὴν περιπολίαν του.

— Κυρία, εἶπεν εὐγενῶς ἡ Λουίζα ἐλθοῦσα πλησίον τῆς νεαρᾶς γυναίκας, σὰς ἔφερα τὴν κόρην σας.

Ἀλλ' ἡ Μαρία οὐδέλλως ἐκινήθη. Ἐγούσα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους ἐστηριγμένην ἐφαίνετο κοιμωμένη.

— Μητέρα, εἶπεν ἡ Μαρκέλλα σύρουσα αὐτὴν ἀπὸ τοῦ φορέματος.

Ἡ Μαρία δὲν ἀπεκρίθη.

— Μητέρα, ἐφώνησεν ἡ μικρὰ, μητέρα!

Ἡ Λουίζα ὑπεχώρησε δύο βήματα καὶ παρετήρησε τὴν νεαράν γυναῖκα μετὰ προσοχῆς ἄμα καὶ τρόμου.

— Κοιμάται, εἶπε πρὸς τὸν φύλακα προσερχόμενον.

— Εἶνε βλαβερὸν νὰ κοιμᾶται ἔτσι ἔς τὴν δροσιά. Νά τὴν ξυπνώσωμεν. Κυρία! Ἀλλ' ἡ Μαρία ἐκάθητο ἀκίνητος. Ἡ Μαρκέλλα ἀνεριχθήθη ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς μητρός της, ἀλλ' εὐθὺς ἀνέπεσεν εἰς τὰ ὀπίσω μετὰ κραυγῆς ὀξείας· διότι, ἐν ᾧ προσεπάθει νὰ κρατηθῇ διὰ τῶν μικρῶν χειρῶν της, τὸ σῶμα τῆς μητρός της ἐνέδωκε καὶ μικροῦ δεῖν ἔπεσεν ἐπὶ τῆς μικρᾶς. Ὁ φύλαξ σπεύσας ὑπεβάστασε τὸ σῶμα καὶ το ἐπανέθηκεν εἰς τὴν προτέραν του θέσιν.

— Εἶνε 'πεθαμμένη! ἀνεφώνησεν ἡ Λουίζα.

— Ὁὐ σωπάσης! ἔγρουξεν ὁ φύλαξ. Στάσου ἐδῶ καὶ μὴν ἀφήσης τὸ παιδί νὰ ἐβγῇ ἔξω.

Καὶ κατηθύνηθ' ἐπὶ τοῖς βήμασιν εἰς τὴν δόδον Λαφαγέτου καὶ μετ' οὗ πολὺ ἐπανήλθεν ἀκολουθούμενος ὑπὸ δύο κλητῆρων τὸ δὲ πλῆθος λαβὸν εἰδῆσιν παρὰ τῆς ἀορίστου ἐκείνης καὶ

ακαταλήπτου φήμης, ήτις αναγγέλλει τὰς δεινάς συμφοράς, συνθηροῦντες περίξ τῶν κορασιδῶν. Ἰατρός τις ἑλλῶν ἐπέθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῶν κροτάφων τῆς Μαρίας, οἵτινες ἦσαν ἤδη ἀπεψυχραμένοι.

— Εἶνε ἀποθαμμένη, εἶπε.

(Ἔπειτα συνέχεια).

ΕΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚῃ ΧΩΡᾷ

ΕΞ ΟΔΟΠΟΡΙΚῶΝ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ

Α.

Σίπκα· τὸ χωρίον καὶ ἡ πόλις.

Ἀφορμὴ τοῦ ταξιδίου. — Καζανλίκ, ἡ πόλις τοῦ ροδολαίου. — Σίπκα· ἐνδοκίμα κατὰστασις. — Ὁ ξενοδόχος τῆς Σίπκας. — Μία διασκεδάσις αὐτοῦ. — Πολιτικαὶ ἰδέαι τοῦ Ντάντο Χρήστου. — Κακὰ ὄνειρα ὀθωμανοῦ. — Ἡ πόλις τοῦ Αἰμου. — Μία τελευταία διατύπωσις παρὰ τῆς ἀρχῆς τῆς Σίπκας. — Ἡ μαλακία τῆς. — Ἡ ἀνάστασις τοῦ ἔθνους. — Ἐν βλέμμα πρὸς τὰ κάτω. — Ἐπὶ τοῦ ὄρους. — Ἡ κορυφὴ τοῦ Σφίτι Νικέλα. — Συνάντησις ποιημένων. — Οἱ μετανάστες. — Ἡ κάθοδος πρὸς τὴν Βουλγαρίαν.

Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐυρισκόμενος κατὰ τὴν βορείαν Θράκην, ἐσκέφθην νὰ διέλθω ἐκεῖθεν καὶ εἰς Βουλγαρίαν. Ἥμην ἤδη ἀντικρὺ τοῦ Αἰμου, ἀκριβῶς ἀπέναντι τῆς Σίπκας, ἥτις εἶνε ὁ ἐνωτικὸς κρῖκος τῶν δύο χωρῶν, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν τὸ μεταίχιμιον αὐτῶν καὶ ὑπῆρξε τὸ θέατρον φοβερᾶς μονομαχίας δύο στρατιῶν. Τοιαύτη γειτονία ἔλκει φυσικῶς οὐχ ἦρτον ὑπὸ τῆς ἀνακολήσεως τῶν γεγονότων ἢ ὑπὸ τῆς περιεργείας τῆς ἐνσωτώσεως καταστάσεως. Νὰ μεταβῆ λοιπὸν εἰς Σίπκα, νὰ διαβῆ τὸν Αἶμον, καὶ νὰ διέλθῃ τις κατὰ πλάτος τὴν Βουλγαρίαν, τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ διεγερθεῖσα ἐν ἐμοὶ ἐπιθυμία. Ἀλλὰ τοιαύτη τις ἐπιθυμία δὲν ἦτο πάντῃ ἀνεκτέλεστος. Ἐξετέλεσα λοιπὸν αὐτὴν ἐν διαστήματι χρόνου ὅσος ἀπαιτεῖται εἰς διέληθαι ὁδοπρόξ, καὶ ἰδοὺ χαράσσω ἐνταῦθα σημειώσεις τινὰς ἐκ τῶν ὁδοπορικῶν ἐκείνων ἀναμνήσεων. Ἄγνων κατὰ πόσον τὸ ταξίδιον αὐτὸ θὰ ἔχη θέλητρον διὰ τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἐστίας», ἀλλ' ὅπως δὲν θὰ διέλθῃ τις χῶρον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦρτον ἀγνωστὸν εἰς τοὺς πολλοὺς, θὰ ἴδῃ τὸν βουλγαρικὸν λαὸν ἐν τῷ ἀσύλῳ αὐτοῦ, ἐν Γαβρόβῳ, ἐν Ἰουρνόβῳ, ἐν Μπέλλα, ἐν Ρουσοσουλίου, ἐκεῖθεν τέλος δύναται εἰς θέληθαι νὰ διέλθῃ εἰς Ῥουμανίαν ἢ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἀθήνας, ἀλλ' ἄνευ ὁδηγοῦ πλέον. Μόνον μέχρι τοῦ σημείου ἐκείνου ἀναλαμβάνω τὸ κατ' ἐμὲ νὰ ὁδηγήσω τὸν ἀναγνώστην, ἐκ τούτου δὲ πλέον ἢ ὁδὸς καὶ εὐκολότερα εἶνε καὶ εὐραστοτέρα. Δὲν χρειάζεται τις ἢ μόνον ἄρεθιν καὶ ὁδοπορικὰ. Τὸ δεύτερον ὑποτίθεται ὅτι θὰ ἔχη, καὶ τὸ πρῶτον δύναται νὰ εὕρῃ τις παντοῦ καὶ πάντοτε.

Εἰς Σίπκα πορεύεται τις ἀπὸ Καζανλίκ, τῆς βορειότερας πόλεως τῆς Θράκης, μεταξὺ Καρλόβου, ὅπου ἀμάρχει ἡ σειρηνοποιία, καὶ τῆς ἀμυμήτου Σηλύμου, ὅπου εὐδοκίμει ἐπίσης ἡ βιομηχανία τῶν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ ἡ τεκτονουργία. Ἡ πόλις τοῦ Καζανλίκ ἔχει καὶ αὐτὴ τὴν ἰδιαιτέραν χάριν τῆς· εἶνε ἡ πόλις τοῦ ροδολαίου, ἐν τῇ μυροδόμῳ κοιλάδι τῶν ρόδων, ὅπου οἱ ἄνδρες εἶνε ἐκ τῶν εὐρωσσοτέρων καὶ οἱ γυναῖκες ροδοπάρειοι, εἰς τρόπον ὥστε κατὰ Μάιον, κατ' ἐν χρόνον θάλλουσι τὰ ρόδα καὶ αἱ κόραι τῶν ἀγρῶν ἐξέρχονται νὰ δρέψωσιν αὐτὰ ἀγροῖτις ἐν τοῖς ροδώσι ποῦ μᾶλλον εἶνε τὰ ρόδα καὶ πότερα μᾶλλον εἶνε δροσσιώτερα. Ἀλλὰ κατὰ Σεπτέμβριον οἱ θάμνοι τῶν ρόδων κλίνοσιν τοὺς κλώνας τῶν ἀπηυθήμενοι ἐκ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἔτους καὶ ἀναλαμβάνοντες δυνάμεις διὰ τὸ ἐπιμενον, αἱ δὲ κόραι κλώθουσιν ἤδη παρὰ τὴν ἐστίαν καὶ πλέκουσι περικνημίδας διὰ τὸν γυμῶνα, ὅστις ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀπειλεῖ οὐδαμῶς νὰ ἐνσκήψῃ ἐκατέρωθεν ἀπὸ τοῦ Αἰμου πρὸς βορρᾶν καὶ τοῦ Καρτζαζάδγ νοτιῶθεν. Ἡ πόλις οὐχ ἦρτον εἶνε ζωηρά. Εἶνε τὸ κέντρον πολλαπλῶν χωρίων διεσπορμένων κατὰ τὴν καλλίδα, εἶτι δὲ καὶ τὸ κέντρον προμηθειῶν τινε δερματίνων βιομηχανημάτων διὰ τὰς πλησιέστερας ἄλλας πόλεις.

Ἐκ τῶν πολλῶν χωρίων τῆς κοιλάδος τῆς βορειότατον εἶς ἕλων καὶ τὸ σπουδαιότερον ἔλλοτα εἶνε καὶ ἡ Σίπκα. Μετὰ ἐλαφρῆν τινα γήλοφον ἠπίως ἀνερχόμενον καὶ κατερχόμενον ἢ τῷ μέτρῳ τῆς ἐρατεινῆς κοιλάδος, ὀπίσθιν τῷ ὁποῖου κρύπτεται τὸ Καζανλίκ ἀπὸ τῶν ἀπειλητικῶν ὄψεων τοῦ Αἰμου, ἀρχεται νέα πεδιάς, ἐκτάσεως μὲν ὀκτὼ χιλιομέτρων μέχρι τῶν ὑπερειῶν τοῦ Αἰμου, λεία καὶ ὁμαλοτάτη, διασκοπτομένη εἰς τὸ μέσον ὑπὸ πυκνῆς καὶ σνηρηφοῦς συστάδος κερυῶν, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁποίας ἀκριβῶς ὑπὸ τὴν ῥίζαν τοῦ βουνοῦ διακρίνεται ἡ Σίπκα. Εἶνε τὸ πεδῖον τοῦτο, ὅπου ὁ Σουλταῖμ πασσᾶς εἶχε τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ, καὶ ὅπου δύο ἢ τρεῖς πυρμιδοειδῆ μνημεῖα οὐ μακρὰν τοῦ γορίου κείμενα φαίνονται μακρόθεν ἤδη ἀνεγερθέντα ὑπὸ τῶν νικητῶν μόνον, κατ' ὅσον οἱ ἐστημένοι, φαίνεται, οὐτ' ἐξήλευσαν οὔτε ἠθέλησαν ἀφήσωσι κατὸν ἔγην τῆς διαβάσεως καὶ τῆς καταστροφῆς αὐτῶν. Ὁ πτωχὸς ἀγρότης ὁδηγῆσήμερον τὸ ἄροτρον αὐτοῦ διὰ τῶν ἀγρῶν τῆς πεδιάδος· ἀλλὰ τὸ χωρίον μαρτυρεῖ τὰ ἔγην τῆς καταστροφῆς. Τὰ πλείστα τῶν χωρικῶν οἰκήματα εἶνε κατερριμμένα εἰς σωρούς. Ὀλίγα μόνον ἐκ τῶν παλαιῶν διασώζονται ἤρθια εἰς τὰ ὁποῖα προστετέθησαν ἤδη καὶ τινα νεόδμητα, καὶ μεταξὺ ὧν διακρίνονται ἡ ἐκκλησία τοῦ χωρίου πρὸς ἀνατολὰς ἐπὶ περιόπτου θέσεως, κτίριον παραλληλόγραμμον λευκίζον ἐκ τῶν λίθων τῆς

οἰκοδομῆς μετὰ τοῦ διακρινόμενου σημείου τοῦ σταυροῦ ἐπὶ τῆς κορυφῆς, τὸ σχολεῖον παρ' αὐτῷ ἀνεγερθὲν μετὰ τὸν πόλεμον, καὶ ἕτερον κτίριον πρὸς τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς πόλεως, ὅπερ εἶνε τὸ ξενοδοχεῖον· εἶδος τι χανίου με κερυκευμα εὐρωπαϊκῶν ἀπατηρήσεων, ἕνεκα τῶν σιδηρῶν κλινῶν, ἃς ἐπιδεικνύει φιλαρέσκως ὁ ἰδιοκτήτης, ὅστις ἀληθῶς δὲν εἶνε οὔτε ὁ χειρότερος τῶν ξενοδόχων διὰ τὰ μέρη ταῦτα οὔτε ὁ ὀλιγώτερον πρόθυμος νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν πελάτην του, μολοντί ἡ προθυμία του προχωρεῖ ἐνίοτε μέχρι τοῦ παραδόξου.

Ἐἶχομεν φθάσει περὶ τὴν ἕκτην ἡδὴ μετὰ μεσημβρίαν καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος ἢ μόνον ἐγὼ ξένος κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην. Εἰς ἄλλος Μύραλης ἐπίσης, — οὕτω προσηγόρευε τοὺς Ἕλληνας ὁ ξενοδόχος — εἶχε διέλθει μετὰ τῆς συζύγου του πρὸ μηνὸς περὶ τοῦ. Ἐσκέφθη λοιπὸν ὁ Ντάντο Χρήστος, ὁ ἰδιοκτήτης καὶ διευθυντῆς οὗτος τοῦ ξενοδοχείου του, νὰ διασκεδάσῃ τὸν μόνον αὐτοῦ ξένον, ὅστις δὲν ἠδύνατο νὰ διέλθῃ τὴν ἐσπέραν διὰ τῶν μονοσυλλάβων μόνον ἐρωταποκρίσεων. Ἀληθῶς δὲν εἶχε ὑποδαίσει τις τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην. Καὶ δὲν ἠδύνατο ἄλλως νὰ φαντασθῇ νὰ διέλθῃ τὴν ἐσπέραν κρείττον ἢ ὅτι ἀναγκάζεται τις νὰ διέρρηται αὐτὴν πολλάκις ἐν πρωτεύουσῃ κράτους πεπολιτισμένου, ἀλλ' ἡ ἀπόφασις δὲν ἐξήρτατο ἀπ' ἐμοῦ καὶ ὁ Ντάντο Χρήστος εἶχε νὰ ἴδῃ τὴν πρωτοβουλίαν του.

Περὶ τὴν δεκάτην ὥραν μ. μ. ὅτε τὸ πᾶν ἐνοικίμα πέρξ καὶ μόνον ὁ Αἶμος ὑπεράνωθεν ἡμῶν ἤρξατο γογγύζων, ἀνήγγειλεν ὁ ξενοδόχος ὅτι μέλλομεν νὰ διασκεδάσωμεν. Καὶ ἤδη ἐσκεπτόμην πῶς ἄρα γε διασκεδάξουσιν εἰς Σίπκα, ὅτε ἰδοὺ πέντε ἄνδρες ἐνοπλοὶ εἰσελαύνουσιν ἐν τῷ καφενεῖῳ, ὅπερ ἦν συνάμα καὶ ἡ αἴθουσα τῆς ἀναπαύσεως καὶ τὸ ἐστιατόριον. Ἥμην ἐγὼ καὶ παρ' ἐμοῦ ὁ ὀθωμανὸς ἀμαξήλατης, ὅστις ἤγγειε ὁ πτωχὸς τι ἄρα γε νὰ σημαίνῃ ἢ ἀνάπτυξις αὐτῆ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τῆς Σίπκας ἐν οὕτω στενῷ χώρῳ καὶ ἐν τοιαύτῳ ὥρῳ καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ ἡμῶν ὧν. Δι' ἐμὲ οὐχ ἦρτον ἦτο πρόβλημα τὸ φαινόμενον, ἀν καὶ δὲν εἶχον ἀπολέσει τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ περιεσωζόμεθα καὶ εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος. Οἱ ἐνοπλοὶ τέλος ἐλαβὸν στάσιν στρατιωτικὴν, εἰς λοχίας παρατυχῶν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ ἀνέλαβε τὸ παράγγελμα καὶ ἤρξαντο στρατιωτικὰ γυμνάσια καὶ κινήσεις διαρκέσασαι οὐχ ὀλιγώτερον τῆς ἡμισείας ὥρας.

— Θέλετε ἀκόμη; ἠρώτησεν ὁ ξενοδόχος ἐπὶ τέλους.

— Ἀλλὰ τί;

— Νά, ἔτσι, γυμνάσια. Θὰ φρονήτε βεβαίως ὅτι ἤρκει τόσον. Τοῦτο φυσικῶς ἐσκέφθη καὶ ὁ ἐρωτώμενος, εὐχαρίστησε τὸν ξενοδόχον ἐπομένως καὶ οἱ ἐνοπλοὶ ἀνεχώρησαν. Ὁ ὀθωμανὸς μου ἠδυνήθη ν' ἀναπνεύσῃ καὶ ν' ἀπέλθῃ ἀθροῦβως εἰς ἀπεριποίηθῃ

τοὺς ἔππους του, οἵτινες ἐμελλον τὴν ἐπιούσαν νὰ τὸν ἀπυγάωσιν ἀπὸ τὸν κατρωμένον ταῦτον τόπον. Ἀλλ' ὁ ξενοδόχος δὲν ἐνόησε νὰ διαλυθῶμεν οὕτως ἔλοι καὶ νὰ λήξῃ ἡ συνναστροφή. Ἦθελε τώρα καὶ τὴν γνώμην μου.

— Πῶς σοῦ ἐφάνησαν τὰ γυμνάσια λοιπόν;

— Οὐμ. . . ., καλά.

— Εἰς τὴν Βουλγαρίαν ὅμως κάμνουν καλλίτερα.

— Καλλίτερα!

— Καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα;

Ἐδῶ πράγματι ἐστενοχωρήθη· ἀλλὰ τελευταία τις προσπάθεια πατριωτισμοῦ με ἠνάγκασε νὰ τῷ εἰπῶ ὅτι τῆς Ἑλλάδος τὰ γυμνάσια εἶνε φυσικῶ τῷ λόγῳ τελειότερα. Ἄγνων τῶντι ἀν ὁ Ντάντο Χρήστος ἐξετίμησε τὴν φιλοπατρίαν μου, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι εἰς τὴν ἰδικήν μου φιλοπατρίαν ἀντεπεξῆλθεν ἡ φιλοπατρία τοῦ Βουλγαροζωηροτέρα πλέον τῆς περιποιητικῆς διαλέσεως τοῦ ξενοδόχου. Ὁ Ντάντο Χρήστος εἶχε ἄλλως τε τὰς πολιτικὰς ἰδέας του. Καίτοι ἔβλεπον αὐτὸν ἐν Σίπκα, ἀλλ' ἦτο κυρίως ἐκ Γαβρόβου. Εἶχε ταξιδεύσει εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐγνώριζε τοὺς Ῥωμηοὺς καὶ τοὺς Μωραλίδες — οὕτω διέκρινε τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δούλους Ἕλληνας — ἐγνώριζε καλῶς ὅτι εἶνε ἄνθρωποι ἔξυπνοι, οἱ πρῶτοι μάλιστα, ἀλλ' οὐδέποτε θὰ πιστεύσῃ ὅτι ἔχουσι στρατὸν καλλίτερον τῆς Βουλγαρικῆς ἡγεμονίας. Κατὰ θάλασσαν, μάλιστα· ἐκεῖ φρονεῖ ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ ὑπερβῇ τοὺς Μωραλίδες, ἀλλὰ κατὰ ξηρὰν οὐδέποτε οὐδένα θὰ φθάσωσι. Καὶ δὲν ἔχουν ἀνάγκην φαίνεται, προσέθηκε, διότι σκοπὸν δὲν ἔχουν ν' ἀνακατωθῶν ποτὲ εἰς πόλεμον, κατὰ τὴν γνώμην του. Αὐτοὶ περιμένουν μόνον νὰ γείνη πόλεμος παρ' ἄλλων καὶ τότε κάμνουν λουδαϊκῶς θορύβους, ἀρπάζουν ἐν μερίδιον καὶ οὔτε ἐν ἀεὺχαριστῶν δὲν λέγουσιν.

Ὁ Ντάντο Χρήστος ἦτο ἤδη εἰς τὸν οἶκρον του καὶ ἤθελε νὰ ἐξακολουθήσῃ ἔτι, ἀλλ' ἦτο ἡ ὥρα προκεχωρημένη καὶ τὴν ἐπιούσαν ἐπρόκειτο νὰ διαβῶ εἰς Σίπκα. Τὸν ἀπεχαιρέτησα καὶ ἀπῆλθον νὰ κατακλιθῶ, ἐνῷ ἡ βοή τοῦ ὄρειου ἀνέμου ἐγένετο φοβερωτέρα. Ἐσκεπτόμην ἤδη περὶ τῶν δυστυχῶν ἐκείνων μαχητῶν, οἵτινες ὑπὸ πολλῆ φοβερωτέρας συνθήκας διεγείμαζον καὶ διενυκτέρευον ἐπὶ τοῦ ὄρους, οἱ μὲν ὅπως ἐκδιάσωσι τὴν πόλιν, οἱ δὲ ὅπως κρατήσωσιν αὐτήν, ὅτε φωνή τις ἠκούσθη παρ' ἐμὲ. Ἦτο ὁ ὀθωμανὸς ἀμαξήλατης.

— Κύριε, Κύριε. . . θὰ μοὶ ἐπιτρέψῃς νὰ κοιμηθῶ πλησίον τῆς θύρας τοῦ δωματίου σου;

— Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει λόγος.

— Νομίζεις;

— Ὅχι νομίζω, ἀλλὰ εἶμαι βέβαιος. — Καὶ ὅμως αὐτὰ τὰ στρατιωτικὰ γυμνάσια. Εἶμαι ὀθωμανὸς καὶ δὲν ἐνοῶ νὰ φονεύθῃ ὡς

σκόλος, ἐδῶ εἰς τὴν Σίπκην μάλιστα· θέλω νὰ κρατήσω μετερίζι ἀπὸ τὴν κλίμακα ἐκεῖ ἐν ἀνάγκῃ.

Ὁ ταλαίπωρος ἐξάπαντος εἶχε νομίσει ὅτι ὅλη ἡ ἐκστρατεία ἐκείνη διηυθύνετο ἐναντίον του καὶ ἤθελε ν' ἀπολάβῃ τοὺλάχιστον ἐνδόξως καὶ ἐνώπιον μαρτύρων, μολογῶντι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ οἱ Βουλγαροὶ κίλλιστα ἠδύναντο νὰ ὑποπευθῶσιν ὅτι ὑπῆρχεν εἰδὸς τι ἑλληνοτουρκικῆς συμμαχίας, καὶ τότε ἀγνοῶ διὰ τί θὰ ἐφείδοντο καὶ τοῦ ἑτέρου τῶν συμμάχων. Ἄλλ' οὐδὲν συνέβη φυσικῶς. Ὁ ξενοδόχος εὐχαριστήσις ὅτι εὗρεν εὐκαιρίαν ἵνα δειξῇ τὰς στρατιωτικὰς προσόδους τῶν Βουλγάρων, ὡς αὐτὸς ἐνόησε, καὶ νὰ κηρύξῃ τὰς πολιτικὰς ἰδέας του, εἶχεν ἀπέλθει νὰ κατακληθῇ καὶ ἡδὴ θὰ ἐκοιμᾶτο ἐξάπαντος ὑπνον νηδύμον ἀνεύρου, ἐνῷ δ' Ἄλῃς ἔξυπνος ἔτι ἀνευρέετο μάχας καὶ φόνους, ὧν αὐτὸς θὰ ἦτο τὸ θῦμα καὶ ὁ ἥρωϊς καὶ ἠέταρον ἡ Σίπκη, ἣτις ὑπῆρξε πρᾶγματι τὸ δραματικώτατον τῶν πολεμικῶν θεάτρων.

Τὴν ἐπιούσαν ὁ ἥλιος εἶχεν ἤδη ὑψωθῆ ἀργυρῆς τινος ὑπεράνω τοῦ ὀρίζοντος καὶ τὸ βουνὸν ὠροῦτο ἐνώπιον ἡμῶν. Ἄλλ' αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, αἵτινες ἐρώτιζον ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὸ πεδῖον καὶ τὰ κράσπεδα τοῦ ὄρους, δὲν ἠδύναντο νὰ διαπεράσωσι τὰ ἐπὶ τῶν κορυφῶν αὐτοῦ διακεχυμένα νέφη. Ἦτο 22 Σεπτεμβρίου, καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἡδὴ τοῦ φθινοπώρου αἱ κορυφαὶ τοῦ Ἄλμου σπανίως φαίνονται ἀπηλλαγμένοι τῶν νεφῶν. Κάτω εἰς τὰς πεδιάδας ὁ καιρὸς εἶνε γλυκὺς ἀκόμη, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀκρορειῶν ἐπικρατεῖ ἡδὴ ὁ χειμῶν. Ἦ παράδοξος τῆς Σίπκας δὲν εἶνε ἴσως ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων κορυφῶν, ἀλλ' οὐχ ἦττον δὲν πρέπει νὰ ὑποτελή καὶ ἐκ τῶν χαμηλοτέρων. Δύναται νὰ ἐπιθέσῃ τις εἰς καὶ τὰς τὸν Ἰμπετὸν ἐφ' αὐτοῦ ἵνα λάβῃ ἰδέαν τινὰ τοῦ ὕψους, ὅπερ ἔχει πρὸ αὐτοῦ, καὶ τὸ ὅτι οἶον διαρκεῖ δύο ὥρας κατὰ τὴν ἀνάβασιν καὶ μίαν καὶ ἡμίσειαν ἐν τῇ καταβάσει ἐπὶ τῆς ἀντιθέτου πλευρᾶς πρὸς τὴν Βουλγαρίαν. Ἀπὸ τῆς ὑπορείας ἡδὴ φαίνεται ἀμαξίτη ὁδὸς κατασκευασθεῖσα κυρίως μετὰ τὸν πόλεμον καὶ μᾶλλον ἐπιμελημένη ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς ἢ ἐπὶ τῆς ἀρκτικής κλιτύος, ἀλλ' ἡδὴ ἀπ' ἀρχῆς παρουσιάζεται τόσον ὀρθία, ὥστε δυσκολεύεται πρὸς νὰ πιστεύσῃ ὅτι εἶνε βιασθὲν ἀμαξῶν. Φαίνεται ἐν ταῦτοις ὅτι οἱ ῥωμαλεώτεροι ἵπποι δύνανται νὰ ἀνέλθωσιν αὐτὴν σύροντες τὴν ἡμαξάν, ἀλλ' ἀνεύ τῶν ἐπιβατῶν, ἄλλως ὅμως καὶ συνήθως μάλιστα, ὅταν πρόβηται νὰ διαβῇ ἐκεῖθεν ἡμαξὰ εἰς Βουλγαρίαν, τὸ ἔργον ἐκτελοῦσιν οἱ βοῦβαλοι, οἵτινες μετὰ τὸ βαρὺ καὶ μεμετρημένον βῆμά των καὶ μετὰ φιλοσοφικῆς ἐγκρατείας εὐρυσὶ τὴν ἡμαξάν καὶ ἀναβιβάζουσιν ἔτι καὶ βῆμα μεγαλειότερα βραδέως μὲν, ἀλλ' ἀσφαλῶς πάντοτε. Ἐν γένει ὅμως οἱ ὀδοιπόροι

ταξιδεύουσι μετὰ τῶν λεγομένων βαλκαντζήδων, κατὰ λέξιν ὀρεινῶν ἢ ὀρειβατῶν, οἵτινες εἶνε χωρικοὶ τῶν πέριξ, ἔργον ἔχοντες νὰ ἐκτελώσιν τὴν συγκοινωνίαν διὰ τοῦ ὄρους καὶ οἵτινες γινώσκουσι τὰς πλείστας τῶν διόδων καὶ παρόδων τοῦ ὄρους καὶ τὴν κατάστασιν καὶ τὰς περιπετείας αὐτῶν. Τοιοῦτόν τινα βαλκαντζῆν ἀπειλὴ τις νὰ προμηθεύῃ διὰ τὴν διάβασιν τῆς παρόδου, ἐν ᾧ ὁ ὄθωμανὸς ἀμικηλάτης φαίδρος ἡδὴ μετὰ τοῦ ἀνατείλαντος ἡλίου καὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ ἐφελίου τῶν ἐσπερινῶν ἐντυπώσεων, ἀπεχαιρέτιζε τὴν κατηραμένην Σίπκην. Ὁ Ντάντο Χρήστος δὲν ἔλειψεν ὡς πρὸς τοῦτο νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ καθήκον περιποιητικῶν πάλιν ξενοδόχου προμηθεύσις ἵνα βαλκαντζῆν ἰδικόν του, ἀφοῦ προηγουμένως, ἐννοεῖται, ἐξεπλήρωσε τὸ κολλῶν τούτου σπουδαιότερον καθήκον τῆς ἐξαφλήσεως τοῦ λογαριασμοῦ αὐτοῦ.

Ὁ βαλκαντζῆς ἦτο ἡδὴ ἔτοιμος, ἀλλ' ὑπελείπετο μία τελευταία ἔτι διατύπωσις. Ἦτο ἀνάγκη τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ διαβατηρίου ὑπὸ τοῦ δημάρχου, καὶ ἀνεύ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ ἡ Σίπκη ἦτο ἀδιάβατος. Ἦμπερὸς λοιπὸν εἰς τὸν δημάρχον. Ὁ κ. δημάρχος ἐκάθητο εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τοῦ χωρίου, ὅπου ἀκριβῶς ἐγένετο ἡ μεγαλειότερα καταστροφή, καὶ ὅταν διὰ φάραγγος ἀνοιγομένης ὑπεράνω ἀπερωρεῖτο ὕψωμα τι, ὅπερ ἐγένετο ὀνομαστὸν κατὰ τὸν πόλεμον, καὶ ὅταν οἱ Τούρκοι συγκεντρώσαντες τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν κατὰ τοῦτο καὶ καταλαβόντες αὐτὸ διὰ νικητικῆς ἐφόδου, ἤλπισαν ἐκεῖθεν νὰ ἐκτοπίσωσι τοὺς Ῥώσους καὶ ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων τῶν ὄχρωμάτων, καὶ εἶχον ἡδὴ τηλεγραφῆσαι εἰς Κων/πόλιν ὅτι ἐκυρίευσαν τὴν Σίπκην. Μεγαλοπρεπὲς τῆντι ἀνεῖρον, ὅπερ ὅμως διεσλήθη μετὰ τὴν ἐξέγερσιν τῆς ἐπιούσης. Ἐκεῖ κάτω λοιπὸν ἐν τῇ μετᾶφρῃ αὐτῇ πλεισίφ ἐμέλλομεν νὰ συναντήσωμεν τὸν δημάρχον. Ἦτο ἀνὴρ τεσσαρακοντούτης αὐτῆς, ὑψηλός, μεγαλοπρεπής, ὡς τὸ ὑπερκείμενον βουνὸν ἀισθανόμενος ὅλην τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ καὶ διακρινόμενος μετὰ τῶν περιστοιχοῦντων αὐτὸν χωρικῶν καὶ διὰ τοῦ ἱματισμοῦ καὶ διὰ τῶν τρόπων αὐτοῦ. Δυνατὸν εἶπαι ὅτι δὲν ἐστρατεῖτο ἢ μόνον τοῦ καταλλήλου δημαρχεῖου. Δυστυχῶς τὸ πλῆσιον αὐτοῦ ἦτο ὅλος δυσανάλογον. Ἦτο εἶδος ἀγρωῶνος ἢ τιτοβολῶνος ἢ ὀρνιθῶνος, ἐν ᾧ παρετέρουν οὐχ ἦττον καὶ χοιρίδια, καὶ εἰς μίαν ἄκραν τοῦ ὁποίου οἱ μικροὶ διάδοχοι τοῦ ἀξιολόγου Κιμέτα ἐκυλιόντο χαμαὶ διαμυρισθητοῦντες ὀροθυδῶς τὸ παρατελὲν αὐτοῖς ἐντός ξυλίνης περσίδος πρόγευμα. Εἰς τὴν ἄκραν ἐπὶ ξυλίνης τραπέζης ἐν βιβλίον διπλοτύπων, ἢ σφραγὶς καὶ τὸ μελανοδοχεῖον ἀπετέλουν τὰ δημαρχικὰ ἐφόδια. Ἄλλὰ πλὴν τῆς ἀτημελήσεως τοῦ γραφείου, ὅπερ ἐφαίνετο ἀνάλογον τοῦ τόπου μάλλον ἢ τοῦ ἀνθρώπου, οὐδὲν ἕτερον εἶχε τις γὰ

τῷ προσάφῃ. Μετ' ἐρρυθμοῦ τῆς χειρὸς κινήσεως ἔλαβε τὸ διαβατήριον, ἐπέγραψε τὸ κεκαυνομένον ἀεπιθεωρηθὲν μετὰ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ καὶ μετ' ἐρρυθμότερας ἐπειτα φωνῆς — Δὲν ἔχετε νὰ πληρώσετε, προσέθηκεν, ἢ ἐν φράγκον διὰ τὴν ἐπιθεώρησιν, καὶ, ἂν θέλετε, τίποτε διὰ τὸ σχολεῖον.

Καὶ ἡδὴ, ἀναγνώστὰ μου, ἐπὶ τὸ ὄρος, τὸ ὁποῖον ἀληθῶς δὲν εἶνε τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, μολογῶντι σκέπτομαι νὰ τὸ διέλιθω γράφων ταχύτερον καὶ συντομώτερον παρ' ὅτι πρᾶγματι ἐγένετο. Ὁ μπαλκαντζῆς, ἐν ᾧ ὁ ξενοδόχος ἐπρομηθεύσεν, ἦτο ἀναντιρρήτως εἰς τῶν καλλιτέρων τῆς φυλῆς τῶν βαλκαντζῆδων, μεγαλόσωμος, εὐρωστός, μετὰ κνήμας στερεάς, μετὰ τὸν μύστακα ἠνωρωμένον, μολογῶντι ἡ φωνὴ αὐτοῦ δὲν ἀνταπεκρίνετο καθ' ὅλα πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν αὐτῆν παράστασιν ἢ ἐν μόνον καθὼς εἶχεν ὅτι δὲν ἤλθε τὴν φορὰν ταύτην νὰ διαβῇ τὸ ὄρος. Μόλις εἶχον προχωρήσει βῆματά τινα καὶ ἡδὴ ἤρχισαμεν νὰ αἰσθανώμεθα, ὁ μὲν ἐπιπτος, ὁ δὲ πεζός, τὴν ὀρθιότητα τοῦ ὁδοῦ, καὶ ἀνεθυμήθη ὅτι ἡ ἡμέρα ἦτο ἀκριετὰ ὠραία κάτω καὶ ἠδύνατο νὰ μὴ χάσῃ τὸ ἡμερομίσθιον του. «Ναί, γκασποδίν, εἶμαι πτωχὸς ἀνθρώπος.

— Καὶ λοιπὸν νὰ ὑπάγω μόνος; — Ἄ! ὄχι, ἄς ἔλθῃ ὁ υἱός μου.

Καὶ μὲν παρουσιάσεν ἀνθρωπιστικὸν τινὰ δέκα ἐτῶν καὶ πέντε σπιθαμῶν, περιτετυλιγμένον ἐπιμελῶς διὰ τῶν χονδροτέρων μαλλίνων ἀντικειμένων τῆς αἰκαγενείας, ὁ ὁποῖος ὅμως, καθὼς ἔλεγε, δεκαπέντε φορὰς ἐπέρασε τὸ ὄρος.

«Ἄς εἶνε λοιπὸν καὶ μία δεκαεξί!» Ἀνωτέρω ἔδωκα γενικὴν τινὰ ἰδέαν τῆς παρόδου. Ἄλλ' ἄλλην ἰδέαν σχηματίζει τις βλέπων τὸ ὄρος καὶ ἄλλην διερχόμενος αὐτὸ, ὅταν μάλιστα εἶνε τοιοῦτον ὥστε νὰ διόσῃ τὴν χειριστὴν ἰδέαν τοῦ ἀνάντου. Ἦ ἀπίστὸν τοῦ βλεμματικῆς βαθμῆδον χαμηλοῦται πρὸς τὸ ἔδαφος καὶ ἵπποι καὶ ἀνθρώποι δὲν ἐβράδυναν νὰ κυρτώσων τὸν τραχήλον. Ὁ μικρὸς ὀδηγὸς ἐφαίνετο πολὺ προπορευόμενος, ἐνῷ τὸ πτωχὸν ζῶον πλὴν τῶν ἐλικοειδῶν γραμμῶν τῆς ὁδοῦ, αἵτινες ἐπολλαπλασιάζον τὸ μῆκος, ἠναγκάζετο νὰ ὀδεύῃ ἐγκαρσίως ἵνα καταστήσῃ τὸ ἔδαφος ὀλιγώτερον ἐπικλινές, πολλαπλασιάζον οὕτω καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς ἔτι μάλλον. Εἶμεθα ἡδὴ πλησίον τῶν ὀρίων τῆς ὀμίχλης καὶ ἀπὸ σημείου τινὸς ἠθέλησα νὰ ρίψω ἐν ἴσχατον βλέμμα πρὸς τὸ κάτω καὶ περὶ ἀνεπιστόμενον θέαμα. Ἐκεῖ ἡ χώρα τῆς Σίπκας παρουσιάζετο ἐν ὅλῃ τῇ ἀναπτύξει αὐτῆς. Κάτω εἰς τὸ βάθος πολλῶν ἑκατοντάδων ὀργυῶν ἐξετείνετο ἡ πεδιάς ὡς παμμέγιστος τάτης συνερραμμένος ἐκ τεμαχίων τετραγώνων πρασινωπῶν ἐναλλασσόντων μετ' ἄλλων μελανοβαφῶν. Ἦσαν οἱ ὀπαρμένοι ἡρῆ καὶ ἀσπερτοὶ ἄγροί, οἵτινες παρίσταν ἑλαφρὰς ἐναλλαγὰς τοῦ πρασίνου καὶ

χρυσουειδοῦς χρώματος καὶ οἱ ἄρτι ἠρατριωμένοι. Ὁ σῦμφοτος γῶρος τῶν κορυφῶν ἀπετέλει βαθὺ πρασινωπὸν ἔξαγμα, καὶ περαιτέρω τὸ βλέμμα ἐξετείνετο ἀκόμη καὶ ἐπὶ τῆς πόλεως τοῦ Καζανλίκ, ἀπηλλαγμένης ἡδὴ τῆς ὕψους αὐτῆς τοῦ ἐπιπροσθούντος γηλοῦ, καὶ ἐφ' ὅλης τῆς ὑπ' αὐτὴν κοιλιάδος τῶν βόδων. Ἀληθῶς ὁποῖον θέαμα θὰ ἦτο ἐν ὄρα. ἀκμῆς τῶν βόδων καὶ ὅτε ὅλη ἡ ζωὴ θὰ εἶνε καὶ ἐκ τῆς πόλεως διακεχυμένη εἰς τὴν ἐξοχὴν! Ἀμέσως πρὸ τῶν ὀρηγμάτων τοῦ θεατοῦ καὶ πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἐν ἀτημελήτῃ διαδοχῇ ἐπεφαίνοντο πέτραι ἐπάλληλοι, γυμναί, ἀπότομοι, κρημνώδεις, χωρίζομεναι ὑπὸ χαραδρῶν καὶ βαράθρων καὶ μόλις ἐναχθῶν παρουσιάζουσαι προσόους. Καὶ ἐδῶ λοιπὸν συνεκροτεῖτο ὁ φοβερὸς ἐκείνος καὶ λυσσώδεστατος ἀγῶν. Ἐπεχείρουν οἱ μὲν ν' ἀναρπάσωσι τὸ ὕψωμα ἐκεῖνο. Ἦγωνίζοντο οἱ ἄλλοι νὰ κρατήσωσι τὰς θέσεις των. Εἰς τὰς ἄφρονας καὶ παρατόλμων νικητικὰς ἐφόδους πόσοι ἀνθρώποι δὲν εὗρον τὸν θάνατον κατακρημνισθέντες εἰς τὰ βάραθρα, Τούρκοι ἢ Ῥώσοι! Μνημεῖον τι πυραμιδοειδὲς μετὰ σταυροῦ ἐπὶ τοῦ λόφου ἀντικρὺ ἠγέρθη τοῖς νεκροῖς καὶ συγχρόνως εἶνε τρώπιον τῶν νικητῶν. Ἄλλο μνημεῖον διακρίνεται πορρωτέρω ἐπὶ ἄλλου καὶ τρίτον καὶ τέταρτον ἔτι ἐπὶ ἄλλων λόφων καὶ τέλος τὸ μέγιστον ἐπὶ τῆς ὑψηλοτάτης κορυφῆς, τοῦ ὄχρωματικῶν ὀρηγμάτων τοῦ Σφῆτι Νικόλα. Δριμὺ αἰσθημα φύγους ἤρξατο πρὸ μικροῦ ἡδὴ προστιθέμενον εἰς τὸ αἰσθημα τῆς φρικίας καὶ βαθμῆδον ἐπιτείνόμενον. Εἶμεθα ἡδὴ ἐντός τῆς ὀμίχλωδος χώρας. Μόλις διακρίνει τις εἰς ἀπόστασιν δέκα βημάτων, καὶ δὲν ἔχει νὰ διακρίνῃ ἄλλα ἢ τὴν προῖούσαν αὐξάνειν τοῦ ὕψους. Ὁ ἵππος ἀσθμαίνει, ὁ μικρὸς ὀδηγὸς συμβαδίζει παρ' αὐτῷ στηρίζόμενος καὶ συνάμα παραρμῶν αὐτόν, ὁ δὲ ἀναβάτης πρὸ πολλοῦ ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ καταβῇ καὶ ἀποφύγῃ ἐγκαίρως τὴν νάρκωσιν τῶν ἄκρων. Ὁ ἀνεμὸς κυλιέται ματωδῶς καὶ αἰσθάνεται τις τὴν ἀνάγκην ἵνα βαδίξῃ ἥσον ἐνεστὶ πλησιέστερον τῆς στερεωτέρας ὀχθῆς τῆς ὁδοῦ. Ἐν βῆμα σφαιρὸν καὶ κατακρημνίζει εἰς τὸ γαῖνον ἐπὶ τῆς ἑτέρας ἄκρας βάραθρον. Ἄλλ' ἰδοὺ διὰ μέσου τῆς ὀμίχλης διαγράφεται ἡ κορυφὴ τοῦ Σφῆτι Νικόλα, ἐπὶ τῆς ὁποίας μόλις διαφαίνεται τὸ γιγάντειον ἄλλως μνημεῖον. Πλησιέστερον αὐτοῦ βλέπει τις τὰ χαρακώματα τῶν Ῥώσων, κατασκευασθέντα προχειρῶς ἀπὸ χώματος καὶ πετρῶν καὶ κορίνων ἐκ λυγοῦ. Εἶνε σχεδὸν ἀνέπαφα ἀκόμη. Καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ταύτης, ἐν πλήρει χειμῶνι, κατηλλίξετο στρατὸς, ἐνῷ διέρχεται τις τὸν Σεπτέμβριον καὶ ἡδὴ ἔχει τὴν ἀπόγευσιν τοῦ ὀρεινοῦ χειμῶνος, καὶ κακοῦ χειμῶνος μάλιστα. Ἄλλ' ἰδοὺ διήλθομεν τὸ ὑψηλότερον τῆς παρόδου. Ἦ κλιτύς ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡπειτέρα καὶ ἡ φύσις διακρίνεται εὐτραφεστέρα. Εἰς

ἀπόστασι βημάτων ἀκούονται ὕλακαί κυνὸς καὶ αἰφνιδίως προβάλλουσιν ἔμπροσθεν ἡμῶν αἰμορραὶ ποιμένων Ἀλθανῶν, ἀγόντων πολυμνιον προβάτων ἀπὸ τῆς Βουλγαρίας, ἡμιστά παρήγοροι καὶ ἐνθαρρυντικοὶ μορραὶ τῶντι. Παρέρχονται σιωπηλοί, κατέχοντες τοὺς κύνας παρ' ἑαυτοῖς. Ἄν ἐπρόκειτο νὰ σᾶς βλάψωσι, δὲν θὰ ἐνεπι-στεύοντο τὸ ἔργον εἰς τοὺς κύνας μόνον. Μετὰ τοὺς ποιμένας, περὶ τῶν ὁποίων ὀθωμανὸς τις ἐν Γαθρόβῃ εἶπεν; ἀεμπιστεύομαι τὰ πρόβάτά μου εἰς αὐτοὺς — εἰς αὐτὸν ἀνῆκε πράγματι τὸ ποιμνιον ἐκεῖνο — ἀλλὰ δὲν ἐμπιστεύομαι τὸν ἑαυτὸν μου· εἶνε τόσον πιστὸς, ἀλλὰ καὶ τόσον ἀπιστοί» — ἔρχονται οἱ μετανάσταί. Πρὸς τὸ πέρας τῆς ὀμιχλώδους ζώνης καὶ εἰς τὴν ἀντίθετον πλευρὰν τοῦ ὄρους ἀναφαίνονται διὰ τῆς ἀραιᾶς ἤδη ὀμίχλης νέαι σκιαί. Ἐνε μουχιαίρ, Τοῦρκοι μετανάσταί τῆς Βουλγαρίας, ἀντιπροσωπεύοντες εἰς τοὺς χρόνους ἡμῶν τὰ μεταναστευτικὰ κινήματα τῶν ἀρχῶν τῆς μέσης ἱστορίας. Οἱ ἔμπροσθεν ἡμῶν ἤδη ἐκινήσαντες ἀπὸ πρωίας ἐκ Γαθρόβου μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ συναπάγοντες ἐπὶ τῶν ἀμαξῶν αὐτῶν τὰ σκευῆ των δὲν πιστεύουσιν ὅτι αὐθημερὸν θὰ δυνηθῶσι νὰ διέλθωσι τὸ ὄρος. Ἦ νῦξ εἶνε βαρυτέρα ὑψηλότερον, καὶ σκέπτονται νὰ διανοκτερεύσωσιν ὅπου ἤδη ἔφθασαν. Ἐκεῖ πλησίον μιᾶς πέτρας ἠναψαν ἤδη πυράν. Αἰγυνοῦσες κεκαρωμένοι ὑπὸ τοῦ φύχους, σκυθρωπαί, βωβαί, ἄνευ ἐκπράσεως, συνεισπειρωθήσαν περὶ αὐτήν, οἱ ἄνδρες σιγηλοὶ ἐπίσης καταγίνονται νὰ οἰσυνετήσωσι διὰ τῆς παραθέσεως τῶν ἀμαξῶν καὶ τῶν σανιδῶν τὸ νυκτερινὸν αὐτῶν κατάλυμα, τὰ παιδία δὲν ἔχουσι τὴν δύναμιν οὔτε νὰ παύξωσιν οὔτε νὰ γελάσωσι. Γενικῶς τὴς ψυχολογικῆς κατακλισμοῦ παρατηρεῖται ἐν ταῖς μορφαῖς ὄλων. Παρέρχεται τις, οὐδεὶς στρέφει νὰ παρατηρήσῃ. Ἐνε ἤδη τόσον βαρὺ νὰ σκέπτεται περὶ ἑαυτοῦ! Παράμμερα εἰς γέρον λευκογένηςος κωπίζει τὴν πύκταν αὐτοῦ μηχανικῶς ἔχων τὸ βλέμμα ἐστραμμένον πρὸς τὴν Βουλγαρίαν, ἀπ' ἧς ἐξεπατρίσθη, τὴν ὁποίαν βλέπει τὸ ὕστατον, τὴν ὁποίαν δὲν βλέπει, ἀλλὰ φαντάζεται μόνον διὰ τοῦ ἐπιπροσθεῦντος τῶν βλεμμάτων αὐτοῦ στραώματος ὀμίχλης. Ἄλλ' ἰδοὺ ἡμεῖς ἐκτὸς τοῦ ὀμιχλώδους χώρου τέλος· αἰσθανόμεθα αἰσθημα ἀνακουφίσεως. Ἀληθῶς ὁ ἥλιος δὲν ἀναφαίνεται πλέον. Νομίζει τις ὅτι ἀπελείφθη εἰς τὴν ἀντίθετον πλευρὰν τοῦ Ἄϊμου καὶ δὲν θὰ τὸν ἐπανίδη πλέον ἢ ἐν Ρουτσουκίφ. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους ἔχει τις ὀρίζοντα, περιωρισμένον μὲν ἀκόμη καὶ μολυβένιον τὸν οὐρανόν, ἀλλὰ τὸ βλέμμα ὀπισθόηποτε ἐπεκτείνεται καὶ πλέον τῶν δέκα μέτρων καὶ ἐπανακαθεύεται ἐπὶ τοιαύτης γραφικῆς, ποιήτης καὶ θαλερωτάτης, τοιαύτης οἷαν ὁ ὄρυμός δύναται νὰ παραστήσῃ καὶ οἷαν ἡ πλευρὰ τοῦ Ἄϊμου, ὅπως διάφορος τῆς ἀντιθέτου, ἀναπτύσσει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν.

Π. ΘΑΜΑ.

ΤΟ ΜΗΛΟΝ

[Κατὰ μίμησιν τοῦ Theodor de Banville]

ΠΡΟΚΟΠ: ΕΡΜΗΣ, ΑΦΡΟΔΙΤΗ.

Ἡ σκηνὴ παριστᾷ τὸν κήπον τῆς Ἀφροδίτης ἐν Κυθήροις, εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁποίου φαίνεται περιστύλιον ἀνακτόρον καὶ πίδακας καὶ ἀγάλματα. Ἐπὶ μικρᾶς μαρμαρινῆς στήλῃ κεῖται καλαβίτικος περιέχων κοσμήματα πολυτελῆ καὶ ομοιῶς καθρέφτην μικρὸν περιέχον. Διαιρεμένου τοῦ παραπέτασματος, ὁ Ἑρμῆς κατέρχεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐναέρως.

Σ Κ Η Ν Η Α.

ΕΡΜΗΣ, μόνος.

Ἐφθασα!... Νὰ τὰ Κύθηρα καὶ νὰ το καὶ τὸ σπίτι... Ἐδῶ τὸ καλοκαίρι τῆς περῶν ἢ Ἀφροδίτη. Κουράσθηκα! — ἔ τούς δρόμους μου Λαρκάδι δέ' με [φθάνει]

Ἡ θεὸ νὰ τρέχω ἢ θὰ πετῶ. — Μὰ ἔχω πλεῖ' ἀποκνή. Ἀνάθεμα τῆς μοῖρας μου τὸν ἄδικο τὸν νόμο, Πού μ' ἔχει κἀνὴ τῶν θεῶν μεσίτη, ταχυδρόμο. Νὰ ἤμουν τεμπέλης καὶ φαγάς!... ἄχ τί ζωὴ καὶ [κόττα]

Ἕγνο, φαί καὶ καθισιό! — μὰ τόρα, αἰ γιὰ ῥόπα: Μὴδὲ νὰ φάω δὲν ἔμπορῶ, μὴδὲ νὰ κλείσω μ' ἀπὶ. Κι' ἂν μὲς' εἰ' κἀνα σύννεφο τὸν κλέψω καὶ κοφ [μάτη]

Χίλιας φωναῖς μὲ κρᾶζουσε (μιμνόμενος γυναικείων φωνῶν κατὰ τὴν προφορὰν τοῦ ὀνόματός του) Ἐρμῆ! ἀπά [νω κάτου] Ἐρμῆ! παντοῦ. — Καὶ ὁ Ἑρμῆς μ' ἔβλη τὴν τεμπέλη τὸν Τρέχει νὰ ἰδῇ ποῖος τὸν ζητᾷ, ποῖος τὸν φωνάζει [πάλι]

(Πρὸς τὸ κοινόν.)

Τὸ ἔξερω ὁ κόσμος τί κακὰ καὶ τί ἔρισιαί μοῦ [ψάλλει]!... Μὰ γοὶ κἀνω θελήματα εἰς ὅλαις τῆς κυρίας, Ἐρωτικαῖς ἀποστολαῖς καὶ ἄλλαις ἱστορίαις. Πόρτα ἔε πόρτα τριγυρνῶ, σπῖτι ἔε σπῖτι μ' αἰνῶ... [Μετὰ μικρὸν ἐνδοιασμέν.]

Καὶ κοκκινίζω κάποτε — μὰ πάντοτε πηγαίνω. [Μιμνόμενος τὴν φωνὴν ἣν λαμβάνει τὴν ἐκτέλεσιν παραγγελιῶν.]

Ἀφέντη, αὐτὸ τὸ γίασεμ! εἰν' ἀπὸ κεῖ ποῦ ἔρεαι Ἕγπομονή καὶ μυστικά... καὶ θὰ τὰ καταφέρῃς. [Διὰ φωνῆς μᾶλλον ὀπισθοκηρῆς.]

Ξανθοῦλα, σοῦ μὴνᾶ ὁ Ζεὺς πῶς ἄμα Ἕημερώση Κύκνου φτερά θε νὰ ἔντυθῇ νάρθη νὰ σ' ἀνταμώσῃ. [Ἐλέγων μῆλον ἐκ μικροῦ σάκου δεκτωτοῦ.]

Καὶ τὸρ' ἀκόμη μ' ἔστειλαν νὰ πάω καὶ νὰ δώσω Ἕ τῇ Σπάρτῃ, λέει — ἐδῶ κοντὰ — πάλι καλὰ κί [ὡς τῶσοι—

Αὐτὸ τὸ μῆλο· ὁ μέγας Ζεὺς τὸ στέλλει γιὰ πεσοῦν Ἕ ἐκεῖνη ποῦνε πλεῖ' ὀμιμορφῆ κί ἀπ' ὅλαις πλεῖ [τᾶρεαι]

Ἕ τῇ Λήδῃ τῇ βασίλισσῃ, καινούργια φιληνάδα... — Γάφεντικὸ τῆς τριγυρνᾶ μὰ μὲ μὲ τὴν ἀράδα— Δοιπὸν καὶ πάλι τὰ φτερά ἀκούραστα θ' ἀπλώσω Πάω ἔ τῆς Σπάρτης τὴν κυρὰ τὸ μῆλο νὰ τῆς δώσω. [κυρία]

Ἕ ἀπαγορεύεται ἢ ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλίᾳ ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ γράψαντος.

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΕΡΜΗΣ καὶ ΑΦΡΟΔΙΤΗ

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ὀὐφ!... τί ἡμέραις πληκτικαῖς καὶ τί μονοτονία! Καθάρωσ' εἰν' ὁ οὐρανὸς καὶ γαλανὸς ἀκόμα, Κ' ἐγὼ νυστάζω βλέποντας τὸ γαλανὸ τοῦ χρώμα. Καλότυχ' εἰν' ἢ Ἄρτεμις, ποῦ μὲς' ἔ τὰ δάση τρέχει, Ὅπου ἐπιναίει τὴν αὐγὴ καὶ συντροφιά τῆς ἔχει Σκόλους καὶ λάφια. — Κυνηγᾷ κ' ἔτοι περῶν τὴν [ῶρα,

Ἕνῳ ἐγὼ βαρέθηκα, ἐγὼ θὰ σκάσω τόρα!... [Λαμβάνουσα ἐκ τοῦ καλαβόκου τὸ κάτοπτρον.]

Γιὰ ἐλα ὄω, καθρέφτη μου!... Τί πρόσωπο! τί χάλι! Καὶ τὸ καινούργιο χτένισμα δὲν μου πηγαίνει πάλι. [Ἀποθέτουσα τὸ κάστιτρον.]

Ἄχ! μὰ δὲν βρέχει μὰ σταλιά; Ἄχ! δὲν θὰ [βρέξῃ, ἔχι!

ΕΡΜΗΣ (ἰδίᾳ.)

Θέλει νὰ βρέξῃ καὶ καλὰ χαρὰ ἔ τὴν πληεῖ πῶχει! Μὲς' ἔ τὴν καλλίτερη στιγμὴν ἢ μοῖρα μ' ἔχει ῥέξῃ. Ἕν' ἢ γυναικὲς βολικαῖς, σάν τύχη νάχουν πληεῖ. — Κ' ἢ Ἀφροδίτη ἐπιπλεῖ, τῆς ἔρχεται νὰ σκάσῃ. Ὡ βέβαια τὰ νεῦρά τῆς θε νὰ τὴν ἔχουν πύσῃ. Ἕμπρὸς λοιπόν!...

(Πρὸς τὴν Ἀφροδίτην.)

Ἕας χαριετῶ, κυρία Ἀφροδίτη!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Πῶς ἦτον δὰ κ' ἐφάνηκες καὶ ἔ τὸ δ' ἐκὸ μου σπῖτι; Ποῖος σ' ἔστειλε;

ΕΡΜΗΣ (προσθηθῆς.)

Δὲν μ' ἔστειλε κανεὶς!...

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ἕ ἀφίνω τόρα.

Πρέπει κ' ἐγὼ νὰ στολισθῶ, γιὰ τὸ κοντῶ ἢ ῶρα Πού θε νὰ πάω ἔ τοῦ Διὸς τὰ θεϊκὰ παλάτια.

ΕΡΜΗΣ

Θὰ φύγῃς, ἀπονη; ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ἐπιληκτικῶς.)

Τι λές;

ΕΡΜΗΣ (τριφυρῶς.)

Ἄχ! τί ῶρατὰ μ' ἀτὰ!

Σάν τὸν καθάριον οὐρανὸν ὅπου φεγγοφοδολαί, Ὅταν ὁ ἥλιος λάμποντας μεσορανής περῶν Ἕ πᾶνω ἔε δρόμ' ὀλδοστρωτον ἀπὸ μαργαριτᾶρι, Ἕτσι—κί' ἀκόμη πλεῖστέρα ζωὴ καὶ φῶς καὶ χάρη Ἕχεις καὶ σὺ ἔ τὰ μ' ἀτὰ σου!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (εἰρωνικῶς.)

Δὲν εἶσαι ἔ τὰ καλὰ σου.

Τρελλάθηκες ἢ μέθυσε; ΕΡΜΗΣ

Ἕ τὴ γαλανὴν ματιά σου

Θαρρεὶ κανέναν πῶς ὀμρεῖ βαθεῖα ζωγραφισμένα Τῆς θάλασσας τὰ κύματα ποῦ γέννησαν ἐσένα. ΑΦΡΟΔΙΤΗ (μειδιῶσα.)

Γιὰ λέγε· σάν νὰ μ' ἄρεσαν... ΕΡΜΗΣ (ἰδίᾳ.)

Πᾶμε καλὰ ὡς τόρα!...

(Πρὸς τὴν Ἀφροδίτην.)

Ὅπου περῶς μοσχοβολᾷ καὶ λουλουδί' ἢ χώρα.

(Μετ' ἀποτροφῆς.) Κακόμοιρος ἐγὼ! νὰ ζῶ ἔε πλάσι μαγεμμένη Ὅπῳεῖ τόσην ἐπιμορφιά ἔ τὰ δάση τῆς κρυμμένη, Ἐδῶ Νεραίδες πεταχταῖς, ἐκεῖ ξανθαῖς Νυφούλαι, Μὲσα ἔε ὀλδοδρομαῖς σπηλαιαῖς, τριγυρνῶ ἔε Βρυσούλαι, Νῶμαι ἔε ἔννοους ἔρωτας μεσίτης, ταχυδρόμος, Ἄγαπης λόγια νὰ μιλῶ νύχτα καὶ μέρα—κί' ὄμως, Ἕνῳ γυρνῶ γιὰ ἐσένα, Νὰ μὴν προφταίνω μὰ ναῦρῶ ἀγάπη καὶ γιὰ μένα!...

(Μετ' ἀπαραισθητικῶ τῆνου.)

Αἰ, ναί! τὸ ἀποφάσισα, θὰ ἐπαναστατήσω. Οἱ ἄλλοι μόνον θ' ἀγαποῦν; κ' ἐγὼ θε νὰ ἀγαπήσω. Τὴν Ἕθῃ ἀγαπᾷ—μὲ αὐτὴ καθόλου δὲν τῇ μέλει Καὶ ὄλο ἔε θελήματα ἐδῶ κ' ἐκεῖ μὲ στέλλει. Μὲ πέθανε, μ' ἀφάνισε... Καὶ τόρα δὰ ὡς τόσο Ἕρθη ἔε τὰ Κύθηρα γιὰτί; θὰ σᾶς τὸ φανερώσω. Ἕμπορεῖτε νὰ γελάσετε, σάν ὄητε τὴν αἰτία. Πούμ' ἔτοι εὐκολόπιστος.—Μιὰ τρέλλα, μὰ μοῖρα! Ἕνῳ πετῶντας πηγαίνα τὸ μῆλό μου ἔ τῇ Λήδῃ. Γιὰ μὲ σιγητῆ κατέθηκε κ' ἐδῶ μὲ τὴν ἐλπίδα Πῶς θε νὰ ἰδῶ τὴν Ἕθῃ μου.— Ἕ τάλῃθεια δὰ νὰ [ποῦμε]

Ὅλοι γινόμεσθε τρελλοὶ σάν τύχη ν' ἀγαποῦμε. Μὰ ἔχω κί' ἄλλη μὰ δουλειά· δὲν εἶνε τούτη μόνη... [Μυστηριωδῶς.]

Θέλω νὰ κλέψω τὴ χρυσὴ τῆς Ἀφροδίτης ζώνη. Ἄλλοι ἔε ἐμένα!—Ἕως ἔμπορεῖ κανεὶς νὰ καταφέρῃ Νὰ κλέψῃ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἕνα χρυσὸ ἀστέρι, Ἕμποροῦν οἱ κύκνοι νὰ βαφθοῦν καὶ νὰ γενοῦνε [μαῦροι,

Ἕμπορεῖ κανεὶς λιγέλογη καμμιὰ γυναικὰ ναῦρη, Καὶ ἔε τὸ κοφίνι τοῦ Ἕμπορεῖ τὴ θάλασσα νὰ κλείσῃ, Καὶ πεθαμένος ἄνθρωπος Ἕμπορεῖ νὰ ἐνααζήσῃ.

Ὅλα Ἕμποροῦν—μὰ δὲν Ἕμπορεῖ κανεὶς ποτε νὰ πάρῃ Ἄπ' τῆς ἀγάπης τῇ θεᾷ τὸ μαγικὸ ζωνάρι.

(Μετὰ μικρὸν διακοπήν.)

Κί' ὄμως ἢ Ἕρα ἤθελε τὴ ζώνη, νὰ μαγέψῃ Τὸν ἄπιστον τὸν ἄνδρα τῆς γιὰ νὰ τὸν συμμαζέψῃ Κί' ἀπ' τῆς ἐργολαβίας τοῦ καὶ πάλι νὰ τὸν σὴρῃ Ἕ τὸ θεϊκὸ τοῦ σπιτικὸ σάν τῆμο νοικοκύρη.

Ἕ Ἕθῃ μου τὸ εἶπ' αὐτό, κ' Ἕρθη ἔε αὐτὰ τὰ μέρη Νὰ ἰδῶ μὲ τί κατεργαρία θε νάδαλα ἔε τὸ χέρι Τῇ ζώνη ποῦ φορ' ἢ θεᾷ ἔε τῇ μέσῃ τῆς τῇ θεᾷ Κί' ὄλον τὸν κόσμον κυδερενᾶ μὲ χάρη καὶ μαγεία. Γιὰτί ἂν Ἕως μὲς' ἕνα φορὰ τῇ ζώνη κατορθώσω

Μὲ τρόπο νὰ σουφρώσω, Τότε κ' ἢ Ἕθῃ π' ἀγαπᾷ τὴν Ἕρα τὴν κυρὰ τῆς. Θὰ δώσῃ πλοῦσια πληρωμὴ ἔε ἐμένα: τὴν καρδιά τῆς. Αὐτὸ καλὸ!... μὰ γιὰ νὰ ἰδῶ τὸ πρᾶγμα πῶς θὰ [γίνη]

Πού ἢ Ἀφροδίτη οὔτε σιγητῆ τῇ ζώνη δὲν ἀφίνει; Ὅμως ἐγὼ τὰ δίχτυα μου μὲ τέχνη θε νὰ στήσω. Ποῖος ἔερεῖ ἂν δὲν κατᾶρθωνα καὶ νὰ τὴν ἐμυαλίσω; Δὲν ἔχω δόντια κάτασπρα, μαλλιά σγουρὰ καὶ μαῦρα Καὶ δὲν σκορποῦν τὰ μ' ἀτὰ μου παντοῦ φωτιά καὶ [λαῦρα;

Αἰ τὸτ', Ἕρμη καλότυχε, τότε χαρὰ ἔε ἐσένα!... Μὰ σάν ν' ἀκούω βήματα γοργὰ καὶ πεισιμαμένα! Ἕ Ἕ Ἀφροδίτη!... Ἄς κρύψωμε τὸ μῆλο ἀπ' τὴν [κυρία]

(Κρύπτει τὸ δίχτυον ἐν τῷ φυλλώματι τῶν θάμνων.)

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
Μά δέν μου λές πώς ποιητής 'ς τάληθεια ἔχεις γείνη!

ΕΡΜΗΣ
"Αμα σέ ἰδῶ, τὰ στήθη μου ἀνάφτου ἀν καμίνι
Καί χίλια δυό αἰσθήματα, τρελλά ξεπεταροῦδια
'Σ τὸ λογισμό μου τριγυρνοῦν καὶ γίνονται τραγοῦδια.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
Γι' αὐτὸ λοιπὸν ἀρχίγησες τραγοῦδια ν' ἀραδιάζης
Καὶ οὐρανοῦς καὶ θάλασσας ν' ἀνεδοικαταιβάζης;

ΕΡΜΗΣ
"Αχ, ἀγαπῶ!...

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
"Αφησ' αὐτά, κ' ἔλα 'ς τὰ σύγκαλά σου
Καὶ κῦττα πάλι τῆς δουλειᾶς καὶ τὸ ἐπάγγελμά σου.
Δέν βλέπεις τί χρυσὴ ζωὴ κ' οἱ ποιηταὶ περνοῦνε;
Μὲ φύλλα δάφνης τρέφονται γι' αὐτ' ὄλο καὶ πεινοῦνε.

ΕΡΜΗΣ
"Ἐχ' ἡ καρδιά μου ἔρωτα...

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
Μοῦ φθάνουν πλεῖσ' τάστετα.
'Αφοῦ μ' ἐδιασκέδασες μ' αὐτὴ τὴν φλυαρία,
Τάλλα τὰ λές καὶ μόνος σου 'ς τὸ δρόμο ποῦ πη-
γαίνεις.
—"Ἡ κάνεις καὶ καλλίτερα νὰ πᾶς καὶ νὰ σωμαίνης.
'Ἐσ' εἶσαι ἔμπορος θεὸς κ' ἄς λείπουνε κ' οἱ στίχοι.
"Αφησ' τὰ μέτρα τάμετρα καὶ μέτρα μὲ τὴν πύχη.

ΕΡΜΗΣ
"Ἀσπλαγχνή!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
"Ὡρα σου καλή!

ΕΡΜΗΣ (ἰδίᾳ διηκερῶς.)
Λοιπὸν κ' ἐγὼ πηγαίνω...
Κρέμα 'ς τὰ τόσα λόγια μου, 'ς τὸν κόπο τὸν χα-
μένο!

Κ' ἡ "Ἡδὴ ποῦ θὰ καρτερῇ τὴ ζωὴ;—'Ατυχία!..
'Ανάμεσα 'ς ἐδὴ 'ς ἔμμορφας δὲ μ' ἀγαπᾷ καμμία.
'Ἀς φεύγω κ' ἀργήσα πολὺ τοῦ κάκου τί προσμένω;
(Ἐναλκισθῆναι τὸ δίκτυον τὸ περιέχον τὸ μῆλον.)

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
"Ἐρμῆ!

ΕΡΜΗΣ
"Ὅριστε!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
Τ' εἶν' αὐτοῦ 'ς τὸ δίκτυ σου κρυμμένο.

ΕΡΜΗΣ
Ποῦ;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
Μέσ' αὐτοῦ.

ΕΡΜΗΣ
"Α, τίποτε!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
"Ἐγ' ὁμῶς βλέπω κάτι.

ΕΡΜΗΣ
Μά τί σέ μέλει;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
Νὰ τὸ ἰδῶ μονάχα μὲ τὸ μάτι.

ΕΡΜΗΣ
"Ἀλήθεια;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
Νὰ τὸ ἰδῶ!..

ΕΡΜΗΣ
"Ἄμ' δέ!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
Γιὰ 'πές μου, ποῖος τὸ στέλλει;

ΕΡΜΗΣ
"Ὅχι!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
"Ἡ "Ἄρτεμις;

ΕΡΜΗΣ
"Ὅχι!.. Μά τί σέ μέλει;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
Γιὰ 'πές μου τ' εἶνε;

ΕΡΜΗΣ
Τίποτε!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
"Ἐρμῆ, τί μοῦ τὸ κρύβεις;

ΕΡΜΗΣ (ἐρωτικῶς.)
Κάνένα δῶρο πᾶς κρυφά τῆς φίλης σου τῆς "Ἡδῆς;
Μηδὲ σ' ἀκούω τί μοῦ λές, γιὰτ' ὄσο σ' ἀντικρύζω
Γυρνᾷ ἀν ἀνεμῆμιλος ὁ νοῦς μου καὶ σαστίζω.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
"Ἐρμῆ, ἀν ἴσους μοῦ τὸ πῆς ἴσως νὰ σ' ἀγαπήσω

ΕΡΜΗΣ
Τώρα τὸ λές, κ' ἀν σοῦ τὸ πῶ, παίρνεις τὸ λόγο
[πίσω.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
"Ἄ! δέν μου λές; καλὰ λοιπὸν, κ' ἐγὼ θὰ σοῦ κα-
κώσω.

ΕΡΜΗΣ (ἰδίᾳ)
Γυναίκα περιέργεια!—Θὲ νὰ τὸ κατορθώσω
Μὲ λίγη τέχνη μοναχά 'ς τὸ χέρι νὰ τὴ βάλω.
(Πρὸς τὴν "Ἀφροδίτην.)
Δέν εἶνε δὲ καὶ τίποτε σπουδαῖο καὶ μεγάλο!
Μά εἶνε ἔξνο· δέν ἴσως νὰ σ' τὸ χαρίσω...
"Ἐλα,

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
Γιὰ δεξέ μου το μοναχά.

ΕΡΜΗΣ (δεικνύων τὸ μῆλον.)
"Ὅριστε.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
Ἦνε τρέλλα.
Τὶ μυρωδιά! τί χρώματα! τί ἔμμορφ' ἡ θωριά του!
Καὶ πῶς τὸ λένε; Λέγε μου, "Ἐρμῆ μου, τὸνομά του.

ΕΡΜΗΣ
Μῆλο τὸ λένε—μ' ἔστειλε 'ς τὴν "Ἀφρικὴν ἡ "Ἡρα
Καὶ 'ς ἕναν κῆπο μαγικὸ ἐμπήκα καὶ τὸ πῆρα.
(ἰδίᾳ)
Μὲ μιά ψευτιά τὰ ἴμπαλωσα.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
"Αχ, τί ὄρατο φρούτο!

Κ' ἔχει κ' ὄρατον ὄνομα! Μῆλο—γιὰ δόσε μου το...
"Ἐρμῆ, "Ἐρμῆκη, δός μου το.

ΕΡΜΗΣ (ἀποσπῶν τὸ μῆλον ἐκ τῶν χειρῶν
τῆς "Ἀφροδίτης.)
"Ὁ Ζεὺς ζητᾷ αἰτίαις
Γιὰ νὰ μᾶς βάλῃ πάντοτε ποναίς καὶ τιμωρίαις.
Κι' ἀν πάη ἡ "Ἡρα καὶ τὸ πῆ καὶ μὲ καταμινύσῃ.
'Μπορεῖ τὸ ἐλιγώτερο νὰ μὲ γκερμισθολήσῃ,
Καθὼς δὲ καὶ 'ς τὸν ἀνδρα σου τὴν ἔχει καταφέρῃ
—"Ἐσπασ' αὐτὸς τὸ πόδι του, νὰ σπᾶσω γὰ τὸ
[χέρι.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
Ἄ! τότε δάνεισέ μου το...

ΕΡΜΗΣ (ἀνανεβεῖ ἐπανειλημμένως.)
ΑΦΡΟΔΙΤΗ
Θέλω νὰ τὸ μυρίζωμαι καὶ νὰ το καμαρώνω.

ΕΡΜΗΣ (κρυφῶς.)
Μὲ τί καρδιά θὰ σ' ἀρνήθῃ, θεά μου, τέτοιᾳ χάρι;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
"Ἐλα λοιπὸν!

ΕΡΜΗΣ
Θὲ νὰ σκεφθῶ.
(ἰδίᾳ, ἐνῶ ἡ "Ἀφροδίτη παρατηρεῖ αὐτὸν ἀσκαθαμνκτεῖ.)
Ν' ἀφήσω νὰ τὸ πάρῃ
'Ανάμεσα 'ς τὰ χέρια τῆς, δέν εἶν' ἀνοησία;
Κ' ἡ "Ἡδὴ ποῦ θὰ καρτερῇ τὸ μῆλο ἀπὸ τὸν Δία;
Μά πάλι!.. Τ' ἀποφάσισα—ναί, ναί τῆς τὸ δανείζω,
'Ἀλλὰ 'ς αὐτὸ τὸ μεταξὺ πετιοῦμαι καὶ φροντίζω
Νὰ λάσω καὶ τὰ μέτρα μου.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ἀνοητικῶς.)
Λοιπὸν τί λές;

ΕΡΜΗΣ
Γιὰ λίγο
Σ' τὸ δίνω.—"Ἐχω μιά δουλειά 'ς τὴν Αἴγινα· θὰ
[φύγω.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
"ὦ, τί χαρά!

ΕΡΜΗΣ
Μὰ πρόσδεε· θὰ μοῦ τὸ δώσης 'πίσω
Ἐσθὺς ἅμα γυρίσω.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
"Α, βέβαια!—Εἶσαι καλός...

ΕΡΜΗΣ
Γιὰ 'πές μὲ λόγια λίγα

Μ' ὀρκίζεσαι;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
Σ' ὀρκίζομαι. Τὶ ὄρκο;

ΕΡΜΗΣ
Μὰ τὴν Στύγα.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ἐντρομος.)
Τὴν Στύγα εἶπες;

ΕΡΜΗΣ
Ναί· λοιπὸν τί δέν ἴμιλες; ὀρκίσου.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ἀποφασιστικῶς.)
"Ὀρκίζομαι.

ΕΡΜΗΣ
"Ὀρκίσεσαι...

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
Πῶς 'ς τὴν ἐπιστροφή σου.

Μὰ τῆς Στυγὸς τὰ ὕδατα...
ΕΡΜΗΣ
"Ἀκέρω θὰ μοῦ δώσης.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
Τὸ μῆλο ποῦ μοῦ δάνεισες...

ΕΡΜΗΣ
Χωρὶς νὰ τὸ δαγκώσης.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
"Ὅριστε, ποῦ σ' ὀρκισθῆκα.

ΕΡΜΗΣ
Μόνον ἐγὼ ἀν θελήσω,
'Μπορῶ ἀπὸ τὸν ὄρκο σου αὐτὸν νὰ σ' ἀπολύσω.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ
Μόνον ἐσὺ ποῦ μ' ἔδωσες πολὺ καλὰ τὸ ξέρω.

ΕΡΜΗΣ
Λοιπὸν κ' ἐγὼ, Κυρία μου, τὸ μῆλο σὰς προσφέρω.
ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ἀρπάζουσα τὸ μῆλον θριαμβευτικῶς.)
Καὶ κατευοδίων σου καλὸ!

ΕΡΜΗΣ (εἰρωνικῶς.)
Θ' ἀνταμωθοῦμε πάλι.
ΑΦΡΟΔΙΤΗ (θεωροῦσα μετὰ στοργῆς τὸ μῆλον)
Τὶ ὄψις, καὶ τί μυρωδιά καὶ τί ὄρασατά κάλλη!
'Ὁ ἥλιος τὸ μεγάλωσε μὲ τὰ γλυκὰ φιλιὰ του
Καὶ ἡ αὐγὴ ζωγράφισε τὴν κόκκινη θωριά του.

ΕΡΜΗΣ
Δόξα νὰ ἔχ' ἡ τέχνη μου καὶ θὰ γενῆ τὸ θάμμα·
Ζήτ' ὁ θεὸς τῆς πονηρίας καὶ τῆς κλειψίας συνάμα!
(Φεύγει.)
(Ἐπεται τὸ τέλος.)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΣΕΛΙΑΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ

Παλαιὸν Φάληρον, 31 Ἰουλίου.

"Ἀπὸ ἡμισείας ὥρας εὐρίσκομαι ἐνταῦθα κα-
τῆλλον διὰ τοῦ τροχιοδρόμου τῶν πέγτε. Μολοντί
ἐκ τῶν πρώτων ἀνέμενα θέσιν ὑπὸ τὴν ἀνακτο-
ρικήν δεινροστοιχίαν, ἀψηφῶν τὸν ἀφόρητον καύ-
σωνα τοῦ ἀπογεύματος, ἀφοῦ τὸν ἠψήφουν συνανα-
μένουσαι τόσαι ἀβραὶ δεσποινίδες; ἐκινδύνευσα
μὲ ἔλθῃ τὴν ἀνδρικήν γοργότητητα καὶ ὑπεροχὴν
μου νὰ μὴ εὐρω θέσιν· μόλις ἐπρόφθασα νὰ σται-
θαχθῶ εἰς μίαν ἀγκωνήν. Τὶ κόσμος, τί κακόν!
Καὶ ὄλος αὐτὸς ὁ κόσμος εἶνε θηλυκός; καὶ εἶλον
αὐτὸ τὸ κακὸν προέρχεται ἀπὸ τὰς λουόμενας
νύμφας, τὰς ὅποιας ἐφέτος προσδέχεται τὸ πα-
λαιὸν Φάληρον, νεαρὰς, ἐκλεκτάς, καὶ πολλὰς
πολλὰς διὰ τὴν μικροκαμωμένην θάλασσαν τοῦ
καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν βραχυδῶν, ἀλλὰ τῶσπ προσι-
τῶν εἰς τὰς ἀβρὰς κυρίας, ἀκτῶν του. Τὸ ἔχει
ἡ τύχη τῶν γηραιῶν πιπεριῶν τῆς ἀνακτορικής
λειωφόρου νὰ μὴ παύσιν ἐκτείνευσαι τοὺς βαθυ-
σκίους κλώνας τῶν ὑπεράνω ζηλωτῶν κεφαλῶν,
προσφέρονται πρὸς στήριγμα τοὺς κορμούς τῶν
εἰς λαξευτὰς ὠμοπλάτας καὶ ἀκούουσαι γλυκυφώ-
νους συνδιαλέξεις καὶ πολλὰς ἀκριθὰ μυστικά.
Τὸν χειμῶνα προστατεύουσιν ἔλθῃ ἐκείνη τὴν
ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς μουσικῆς ἐπίσημον κίνησιν
τῆς μεσημβρίας, καὶ τότε τὸ θέρος τὰς ἀγωνιώδεις
στάσεις τῶν ἀναμενόντων τὰς ἀφίξεις καὶ ἀναχω-
ρήσεις τοῦ τροχιοδρόμου. Ἦνε διασκεδαστικὸν νὰ
βλέπῃ τις πῶς τρέχουν νὰ τὸν κυριεύσουν πρὶν
ἀκόμη σταματήσῃ, πῶς ἰδρώνουν καὶ διαγωνί-
ζονται πολλὰς κύριοι πρὸς κυρίας ἄνευ πολλῶν
φιλοφρονήσεων, πῶς ἐκδηλοῦται ἡ χαρὰ εἰς τὰ
πρόσωπα τῶν ἐπιτυχόντων θέσιν, πῶς κινοῦνται
ἀρεμάντως ἐν τῇ σπουδῇ ἐκείνῃ τὰ ἄνθη καὶ
περὶ τὰ κοσμήματα ἐπὶ τῶν πλῶν τῶν κυριῶν,

ως λοφία επί των ηλικίων αξιωματικών... των καρδιών, πώς επί ματαίω τρέχουσιν άνω και κάτω επιθεωρούντες τὰ τραμβάϊ, και πώς μορφάζουσιν οι άπομεινάντες έξω, και πώς κατέχονται πάσαι αι θέσεις μέχρι και αύτων των σιδηρών συνοχών της μιάς άμαξής προς την άλλην...

Από ήμισεις ώρας εύρίσκομαι ένταύθα, ροφών τον ναργιλέν μου, και υπό την νωχελή και άμεριμνον μέλην, την όποίαν προσξενούσι τὰ φιδικά του ροφήματα, περιφέρων έδώ κ' εκεί τὰ βλέμματα δεξιόθεν προς τό βάθος, υπεράνω της μακράς βαθυπρασίνης γραμμής του έλαιώδους, λευκάζει τμήμα τι των Αθηνών, σκιαγραφείται εύμήκης ή Ακρόπολις. Την βιομηχανικήν κλίμορφον ή Ακρόπολις. Την βιομηχανικήν κλίμορφον άντιπροσωπεύει ή καπνός της υδραυλικής μηχανής του κ. Δαμασκηνού. Ένώπιόν μου ή Φαληρικός όρμος, χαριέντως περίκλειστος υπό των πέριξ λοφίσκων, μέχρι της παραλίας έξαπλών άπαλωτάτην και δειλήν, ήρεμον θάλασσαν, της οποίας αι έλαφρά ρυτιδώσεις μου ένθυμίζουσιν όλίγον τὰ νερά της λιμνοθαλάσσης του Μεσολογγίου, έφ' ης όλόκληρον θέρος—πρό πενταετίας—έτυχε νά ζήσω γλυκύτατα, μεταμορφωθείς εις δεινόν άλιέα. Διά τούτο τὰ λουτρά του παλαιού Φαλήρου άμείψουσιν έφένος, υπεριούσαντα εκείνων του γέιτονος συνωνύμου και αντίζήλου. ή μόνος δυστυχώς τίτλος κοινωνικής υπεροχής του παλαιού άπέναντι του νέου, ούτινος εινε πάντοτε άνήσυχα και συνεχώς τρικυμιώδη τὰ κύματα και αι πονηραί λουόμεναι δέν θέλουν νά παραδοθώσιν εις τους άγερώχους κόλπους των, προτιμώσαι την ταπεινήν γαλήνην της έτέρας παραλίας. ή πόθος των εινε και επί της θαλάσσης νά κυριαρχώσι, και νά θωπεύωσι τὰ γλαυκά της νώτα, ως τὰ άπαλότριχα κυνάρια των. Αλλά και ούτω τό νέον Φάληρον επίδεικνυσι τὰ υπεροπτικά θέληγτρα άριστοκρατικού όφιπλοούτου, ενή τό παλαιόν τηρεί έτι εν τοις πλειστοις την πτωχικήν, αλλά χαρίεσαν αύτου άγροτικότητα. Και όμως αύτό έγινώσκοντο, και αύτό ήμαζε θερινόν έντευκτήριον περιπάτου, άναφυχής, και εύτυχίας, όταν επί του άλλου εύδαίμονος Φαλήρου ήπλούτο έπι τό χάος της άνυπαρξίας. Έπί των άπορρώγων πετρών αύτου έξέτρεχον οι άγαθαί άστοί, οι μέν πεζοί, οι δε έφ' άμαξών, οι δε όνοδρομούντες. ώστε τὰ άγαθά ζώα πρωτηγωνίστουσαν άλλοτε και εν τή άθηναική κινήσει δι' αύτό ήδη, όταν υπερηφάνως επί των πετρών του άτμού διασχίζομεν τον έλαιώνα, κατερχόμενοι εις τας Φαληρικές άκτάς, διακρίνομεν πού και που έγκαταλειμμένον έντος άμπελώδους πτωχόν τινα τετράκουν άπόμαχον του πάλαι κλέους, τόσφ μελαγχολικώς προσθλέποντα την θριαμβευτικήν παρέλασιν του άρπαγος των σκήπτρων του. Εκεί διεσκέδαζον μέχρι της νυκτός παρα τό πενιχρόν καφενέον του Ξηροταγάρου, έξ ου, ιδιοκτή-

του των μερών εκείνων, προσωνομάσθη ή όλη τοποθεσία. οι εύσεθέστεροι έπεσκέπτοντο και τον ναϊσκον, και ήναπτον κανέν κηρίον. Ηδη τό νέον Φάληρον βασιλεύει, και τό παλαιόν έβασίλευεν. Έγένοντο άπόπειραι άνακαινίσεως, αλλά άτυχώς κατεσκευάσθησαν οικίσκοι τινές, αλλά τό απέκλεισαν, τό ήσχημίσαν ήνοιξαν τρία τέσσαρα ξενοδοχεία, αλλά οι ξενοδόχοι στέκουν ως επί τό πλείστον μ' έσταυρωμένας χείρας. οι άνθρωποι δροσίζονται εις τό παλαιόν, αλλά τρώγουν εις τό νέον έδώ εινε πνευματικώτερον, εκεί μάλλον ύλιστικοί. ένταύθα όδηγεί συνήθως ή πόθος, εκεί ή συμμός. έδώ πλειοψηφεί ή λαός, και εκεί οι κομφουόμενοι. εκεί ή όρχήστρα του Νικοσία, έδώ ή μουσική του λαγούτου. έδώ ή άμανές, εκεί ή Λεκόκ. Εκεί έπιτηδεύεσθε σεμνοπρέπειαν επί του καθίσματος σας, έδώ έξαπλώσθε άφελώς επί των βράχων. Όταν τό νέον Φάληρον, χωρούντος του μεσονυκτίου, θορυβή έτι κατάμεστον και κατάφυτον, τή παλαιόν κοιμάται τον βαθόν ύπνον του χωρικού.

Αθήναι, όρα 10 Μ. Μ.

Τελειώνω εν όλίγοις έτι εκεί κάτω ήναγκάσθη νά καταλίπω ήμιτελής. Καθ' ήμεισαν ώραν, μέχρι της άναχωρήσεώς μου, τό σφύριγμα του τροχιοδρόμου με έκαμαν νά στρέψω την κεφαλήν από του ύψους, ενφ' εκάστην, διέκρινον κατερχόμενους των τραμβάϊ όμίλους έξ άμφοτέρων των φύλων, και χωρούντας προς την άκτήν δια της συντομωτέρας γλωσσοκεπούς άτρακτού. Οι άνδρες διευθύνονται δεξιόθεν προς τους λουτρώνας των, άριστερόθεν αι γυναίκες προς τους ιδικούς των. Ένθα και ένθα τὰ ίσομεγέθη, όμοϊόσχημα και όμοιόχροα λουτρά παρίστανται ως διδυμα γεννήματα της θαλάσσης. Αλλά επί των άνδρικών λουτρών λευκάς σινδόνας βλέπω μόνον τεταμέναι, ενφ' επί του στενού έξώστου του περιβάλλοντος τους γυναικείους λουτήρας κινούνται κατά μήκος εις χαροπόν περίπατον, ανά ζεύγη συνήθως, λιγυρά άναστήματα, χαρίεσαι μαρμαί, έξ ών λευκοφόροι τινές προσλαμβάνουσιν εύάρμοστα πλαίσια, άλλοτε μέν τό κυανούν της θαλάσσης, και άλλοτε τό ροδόχρου των τείχων των λουτρών. Συγγρόνως από των κοιμημένων νερίων ανασύεται δυσδιάκριτος κεφαλή, δύο βραχίονας άποκαλύπτονται, άκούεται άμυδρός πλαταγισμός, και ή εμφάνισις έξαφανίζεται αύθις ύπισθεν του ξυλίνου προτειχίσματος. Μετά τό λουτρόν εκάστη τρυφερά συνοδεία συγκεμένη εκ δεσποινών δεσποινίδων, τροφών, παιδιών, ενίοτε μαθητριών παρθενωγυγείων, διασπείρονται επί των βράχων με όλην την ήρεσιν, την εύθυμίαν, και την έλαφρότητα, την όποίαν παρέγει καιόν λουτρόν. Χωρίζονται εις γραφικά συμπλέγματα άναρριχόμενα επί των αποτόμων πετρών, έξαπλούμενα επ' αύτων εν νωχελεί άμεριμνησία, κατερχόμενα

μέχρι της άμμάδους άκτής, άναζητούντα εχθόδια και άλιεύοντα καρκίνους. προς την άλίειαν των καρκίνων μεγάλως συμβάλλονται αι περόναι των τραπεζών των ξενοδοχείων, δεξιώς χειριζόμεναι υπό των νεανίδων. Οι βράχοι εινε φαλακροί. αλλά τό έαρ έντος των γυμνών αύτων πτυχών δύνασθε ν' άνακαλύψητε λαθραίως βλαστάνοντα πλούτον όλον περιδρόσων και εύωδών άνθυλλίων. Ένθυμούμαι ότι περίσω συνεκόμισα από του παλαιού Φαλήρου περικαλλή άνθοδέσμην έξ έων παραδούς αύτην εις χείρας, άξίας εκείνης. Ο ήλιος άπέναντι δούει και φαίνεται ως νά θλίβηται διότι άφίνει όπίσω του επί των βράχων εκείνων

διακεχυμένην τόσην χαράν, και ήρεσιν και ζώην. Τί κόσμος και εις την άνοδόν! αι άμαξοσταχίαι επήγαγον και ήρχοντο γεμάται. Εινε πρώτη παράστασις σήμεραν εις τό νέον Φάληρον. Έντός του τραμβάϊ περικυκλωμένος στενωός πανταχόθεν από Κυρίας, από θεακτικά και ποικιλόσχημα θερινά πιλίδια, παρέβαλλον άκων τὰ επ' αύτων ψευδή άνθη, τὰ όποία είχαν τόσην άραν έμπροστά εις τὰ μάτια μου, παρέβαλλον τὰ ψευδή άνθη, άτινα ούδέποτε μαραινόνται, προς τας άνοισθήτους καρδίας, αίτινες ούδέποτε τήκονται.

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ.

ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ (1)

ΑΠΟ ΤΟΥ 1833 — 1883

ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΙΑ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΘΩΩΝΟΣ

Table with 4 columns: Rank, Name, Start Date, End Date. Includes names like Ρίζος Νερουλόσ, Τρικούπης, Κωνσταντίνος Σχινας, Πολυζωίδης, Γλαράκης, Θεοχάρης, Βαλέτας.

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΘΩΩΝΟΣ

Table with 4 columns: Rank, Name, Start Date, End Date. Includes names like Μιχ. Σχινας, Τρικούπης, Κωλέτης, Γλαράκης, Δ. Μανσόλας, Αναστ. Μαυρομιχάλης, Καλλιφρονάς, Χρυσόγεωσ, Π. Α. Δεληγιάννης, Ν. Κορφιωτάκης, Α. Πάϊκος, Π. Βάρβογλης, Σ. Βλάχος, Γ. Ψύλλας, Π. Αργυρόπουλος, Δ. Σμολένσκης, Αθ. Μιαούλης, Χ. Χριστόπουλος, Θ. Ζαΐμης, Μ. Ποτλής, Δ. Χατζίσκος.

(1) Έκ του «Θεσμολογίου της Δημόσιας Έκπαίδευσως» του κ. Γ. Βενθόλου.

ΜΕΣΟΒΑΣΙΛΕΙΑ

31 Ε. Δεληγεώργης.....	11	Όκτωβρίου 1862	- 12	Φεβρουαρ.	1863
32 Β. Νικολόπουλος.....	12	Φεβρουαρίου 1863	- 27	Μαρτίου	1863
33 Κ. Δόσιος.....	27	Μαρτίου 1863	- 21	Ίουνίου	1863
34 Δ. Καλλιφρονάς.....	21	Ίουνίου 1863	- 26	Όκτωβρ.	1863
35 Β. Νικολόπουλος.....					

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

36 Α. Πετσάλης.....	26	Όκτωβρίου 1863	- 6	Μαρτίου	1864
37 Άλέξ. Κουμουνδοῦρος.....	5	Μαρτίου 1864	- 16	Άπριλίου	1864
38 Ι. Παπαζαφειρόπουλος.....	16	Άπριλίου 1864	- 26	Ίουλίου	1864
39 Α. Χ. Λόντος.....	26	Ίουλίου 1864	- 16	Μαρτίου	1865
40 Κ. Λομβάρδος.....	16	Μαρτίου 1865	- 24	Σεπτέμβρ.	1865
41 Π. Καλλιγιάς.....	24	Σεπτέμβρ. 1865	- 20	Όκτωβρίου	1865
42 Δ. Καλλιφρονάς.....	20	Όκτωβρίου 1865	- 3	Νοεμβρίου	1865
43 Α. Κουντουριώτης.....	3	Νοεμβρίου 1865	- 6	Νοεμβρίου	1865
44 Κ. Λομβάρδος.....	6	Νοεμβρίου 1865	- 13	Νοεμβρίου	1865
45 Σπυλ. Κ. Άντωνόπουλος.....	13	Νοεμβρίου 1865	- 28	Νοεμβρίου	1866
46 Κ. Δαρειώτης.....	28	Νοεμβρίου 1865	- 26	Ίανουαρίου	1866
47 Μ. Ρούφος.....	26	Ίανουαρίου 1866	- 24	Μαΐου	1866
48 Σπ. Άντωνιάδης.....	24	Μαΐου 1866	- 9	Ίουνίου	1866
49 Δ. Δρόσος.....	9	Ίουνίου 1866	- 18	Δεκεμβρίου	1866
50 Χ. Χριστόπουλος.....	18	Δεκεμβρίου 1866	- 20	Δεκεμβρίου	1867
51 Ι. Μεσσηνέζης.....	20	Δεκεμβρίου 1867	- 25	Ίανουαρίου	1868
52 Άντ. Α. Μαυρομιχάλης.....	25	Ίανουαρίου 1868	- 26	Ίανουαρίου	1869
53 Δ. Σαράβας.....	26	Ίανουαρίου 1869	- 27	Δεκεμβρίου	1869
54 Α. Δ. Αύγερινός.....	27	Δεκεμβρίου 1869	- 9	Ίουλίου	1870
55 Μιχ. Άντωνόπουλος.....	9	Ίουλίου 1870	- 3	Δεκεμβρίου	1870
56 Π. Α. Πετράκης.....	3	Δεκεμβρίου 1870	- 2	Φεβρουαρ.	1871
57 Άθ. Γ. Πετμεζάς.....	2	Φεβρουαρ. 1871	- 28	Όκτωβρίου	1871
58 Φ. Φιλωνός.....	28	Όκτωβρίου 1871	- 26	Δεκεμβρίου	1871
59 Άνδρ. Νοταράς.....	26	Δεκεμβρίου 1871	- 8	Ίουλίου	1872
60 Δ. Δρόσος.....	8	Ίουλίου 1872	- 20	Ίουλίου	1872
61 Δ. Σ. Μαυροκορδάτος.....	20	Ίουλίου 1872	- 17	Όκτωβρίου	1872
62 Δ. Δρόσος.....	17	Όκτωβρίου 1872	- 26	Δεκεμβρίου	1872
63 Δ. Καλλιφρονάς.....	26	Δεκεμβρίου 1872	- 9	Φεβρουαρ.	1873
64 Ίωάν. Βαλασόπουλος.....	9	Φεβρουαρ. 1873	- 27	Άπριλίου	1873
65 Δ. Γ. Ράλλης.....	27	Άπριλίου 1873	- 16	Όκτωβρίου	1873
66 Γ. Μίλησις.....	16	Όκτωβρίου 1873	- 26	Νοεμβρίου	1873
67 Θάνος Κανακάρης.....	26	Νοεμβρίου 1873	- 1	Δεκεμβρίου	1873
68 Γ. Μίλησις.....	1	Δεκεμβρίου 1873	- 26	Φεβρουαρ.	1874
69 Θάνος Κανακάρης.....	26	Φεβρουαρ. 1874	- 19	Μαΐου	1874
70 Άνδρ. Νοταράς.....	19	Μαΐου 1874	- 26	Μαΐου	1874
71 Θεόδ. Π. Δηλιγιάννης.....	26	Μαΐου 1874	- 21	Όκτωβρίου	1874
72 Ν. Α. Μαυροκορδάτος.....	21	Όκτωβρίου 1874	- 26	Όκτωβρίου	1874
73 Άνδρ. Α. Αύγερινός.....	26	Όκτωβρίου 1874	- 10	Μαρτίου	1875
74 Ν. Α. Μαυροκορδάτος.....	10	Μαρτίου 1875	- 13	Όκτωβρίου	1875
75 Ν. Παπαμιχαλόπουλος.....	13	Όκτωβρίου 1875	- 26	Μαΐου	1876
76 Άλέξ. Κουμουνδοῦρος.....	26	Μαΐου 1876	- 4	Ίουνίου	1876
77 Σπυρ. Κ. Ρόμας.....	4	Ίουνίου 1876	- 29	Ίουνίου	1876
78 Άλέξ. Κουμουνδοῦρος.....	30	Ίουνίου 1876	- 3	Μαρτίου	1877
79 Κωνστ. Λομβάρδος.....	3	Μαρτίου 1877	- 12	Ίουλίου	1877
80 Δημήτρ. Σ. Βουλπιώτης.....	12	Ίουλίου 1877	-		